

nummer 32
januari 1985

TIJD-SCHRIFT

HISTORISCHE VERENIGING VLAARDINGEN

P.C. EIJENRAAM

Aan de leden,

Tijd-Schrift in het nieuw! In navolging van het jaarboek heeft ook Tijd-Schrift een ander uiterlijk gekregen, echter met behoud van het formaat! Wij hopen dat die nieuwe uitmonstering uw goedkeuring kan wegdragen.

Naast de gebruikelijke verslagen e.d. omvat dit nummer van Tijd-Schrift het eerste van een serie artikelen over de geschiedenissen van de Rooms Katholieke Parochies in Vlaardingen. In dit eerste artikel wordt het ontstaan van de Johannes de Doperkerk aan de Hoogstraat behandeld en in volgende nummers hopen wij de andere parochies en ook de diverse R.K.instellingen in onze stad te belichten. Zuiver toevallig wordt het artikel over de R.K.kerk gevolgd door een artikel waarin de R.K.Jongensschool Sint Jozef min of meer centraal staat.

Herinneringen aan het oude Vlaardingen vormen het derde artikel, terwijl ook het gedicht die strekking heeft. Verder nieuws van de excursiecommissie, enige reacties op ons vorige nummer en de boekenrubriek.

Wij attenderen u op de konvokatie voor de jaarvergadering en wij vragen uw speciale aandacht voor de beide oproepen. Mocht u op dat speciale gebied niets hebben, maar heeft u wel een ander artikel dat in Tijd-Schrift zou kunnen, dan houden we ons graag ook dáárvoor aanbevolen, want de voorraad artikelen wordt wat minder!

Veel leesplezier toegewenst door de commissie Tijd-Schrift:

P.M.J.van den Berg-Man in 't Veld
E.C.van der Vlis-Dijkema
M.A.Struijs.

TIJD - SCHRIFT

Nummer 32, januari 1985.

HISTORISCHE VERENIGING VLAARDINGEN

INHOUD

Voorwoord van de commissie Tijd-Schrift.	omslag 2
Van de voorzitter.	2
Konvokatie Algemene ledenvergadering 1985.	4
Notulen Algemene ledenvergadering 1984.	6
Jaarverslag en overzicht activiteiten.	10
Oproepen.	17
Nieuws van de excursiecommissie.	19
<u>A.J.Kremers</u>	
Geschiedenis van de Rooms Katholieke Parochie 1.	21
Een kloeke Hollandse schipper.	50
<u>A.J.van Druten</u>	
Mijn schooljaren.	51
<u>C.M.van den Berg-Akkerman</u>	
Oud Vlaardingen.	65
<u>Frans Assenberg</u>	
Nogmaals de Broekpolder.	87
Nieuwe boeken.	91
Een felicitatie voor de Koning, maar...	94
<u>L.S.</u>	
Vroeger... in Vlaardingen.	96
Resterend winterprogramma.	100

VAN DE VOORZITTER.

Heeft u onze statuten wel eens gelezen? Eigenlijk zou dat wel zo moeten zijn. Uiteindelijk staat dáárin te lezen waarom en hoe we met elkaar de Historische Vereniging Vlaardingen zijn. Toch zal niet ieder van onze leden die gestelde vraag positief kunnen beantwoorden. In de praktijk van alledag is dat ook niet zo nodig. Men zegt wel eens dat statuten er alleen maar zijn om te gebruiken als er problemen zijn. Grotendeels kan ik daarin wel meegaan. Toch zijn er enkele "statutaire" woorden die ik hier centraal wil stellen. Artikel 2 omschrijft het DOEL van onze vereniging: "De bevordering en de propagering van de kennis der stads- en streekhistorie, in de ruimste zin". Misschien vindt u het geen voorbeeld van fraai taalgebruik, maar in wezen betreft het hier de kern van onze verenigingsactiviteiten. De kennis van dat wat geschied is, daar gaat het ons immers om!

Sommigen zeggen wel eens dat we beter nostalgische vereniging zouden kunnen heten. Ik ben het daarmee niet eens. Nostalgie betekent zoveel als heimwee, dat is een ziekelijk verlangen naar een vroegere toestand. Nu is het zo, - om een voorbeeld te noemen -, dat velen door de eeuwen heen met enige vertedering hebben teruggekeken naar "grootmoederstijd". Die tijd zal altijd wel een romantisch waas gehad hebben. Dat komt ongetwijfeld mede daardoor, dat we worden herinnerd aan onze kindheid, toen we grootmoeder bedelden te vertellen van vroeger. Ook heeft die tijd voor ons nog zoveel bekends, al is ze net even anders. En voor wie is een museum als dat van Jan Anderson geen "feest der herkenning"?

Terugkijken doen we als historisch geïnteresseerden regelmatig; dat is nauwelijks ziekelijk te noemen. Zonder dat zou Tijd-Schrift trouwens niet veel pagina's tellen. Ik hoop echter van harte dat we niet in dat omzien blij-

ven steken. Door groter geesten dan uw voorzitter is al gezegd dat de kennis van het verleden ons kan helpen het heden te verstaan. Ik wil daar graag aan toevoegen, dat we die kennis nodig hebben om toekomstgericht te kunnen leven en werken; eerst dan is het ons mogelijk waarachtig zin te geven aan ons menselijk bestaan.

Mogen we zo Historische Vereniging zijn!

Tot ziens op de ledenvergadering.

K.W.van Netten.

ATTENTIE !

De acceptgirokaart voor de betaling van de contributie over 1985 is bij dit nummer gevoegd.

Spoedige betaling wordt zeer op prijs gesteld !

KONVOKATIE

Het bestuur van de
HISTORISCHE VERENIGING VLAARDINGEN
nodigt de leden uit tot het bijwonen van de
Algemene Ledenvergadering
te houden op dinsdag 26 februari 1985 in de zaal van de
Hervormde Gemeente, Maassluisdijk 7 te Vlaardingen.
Aanvang 19.30 uur.

Agenda

1. Opening door de voorzitter.
2. Ingekomen stukken.
3. Notulen van de vergadering van 21 februari 1984.
4. Jaarverslag sekretariaat.
5. Verslag kascommissie. Benoeming nieuwe kascommissie.
6. Financieel verslag 1984 en begroting 1985.
7. Bestuursverkiezing *
8. Mededelingen van het bestuur.
9. Rondvraag.
10. Sluiting.

Na de pauze volgt een lezing met dia's door de heer M.A. Struijs, getiteld "Heraldiek of Wapenkunde", waarin de heraldiek in het algemeen en de Vlaardingse (familie)wapens in het bijzonder behandeld zullen worden.

Toegankelijk voor belangstellende niet-leden na 20.15 uur.

*** Bij het agendapunt bestuursverkiezing.**

Aftredend zijn:

Mevrouw E. van der Vlis-Dijkema (herkiesbaar).

De heer J. de Bloeme (herkiesbaar).

De heer J. de Ligt (niet herkiesbaar).

Het bestuur heeft het genoegen u reeds nu als kandidaat-bestuurslid voor te kunnen stellen: de heer L. J. M. Bovée, medewerker van de Gemeentelijke Archiefdienst van Vlaardingen.

De heer Leon Bovée, die de functie heeft van waarnemend gemeentearchivaris, is 27 jaar en voor onze vereniging zeker geen onbekende. Hij heeft uit hoofde van zijn werk bij de archiefdienst zitting in de commissie jaarboek en heeft ook reeds enkele artikelen in Tijd-Schrift op zijn naam staan.

Tegenkandidaten kunnen schriftelijk of telefonisch bij het sekretariaat worden ingediend tot uiterlijk 17 februari 1985. Van hen moet dan bekend zijn dat zij een eventuele benoeming zullen aanvaarden.

NOTULEN van de Algemene Ledenvergadering,
gehouden op dinsdag 21 februari 1984 in de zaal van de
Bethelkerk, Burg.Verkadelsingel 26 te Vlaardingen.

*

De voorzitter heette de leden welkom op deze avond. Ten aanzien van het ledental merkte hij op dat dit stabiel blijft. De nieuwe ledenwerfkaart die in gebruik is genomen, heeft nog weinig effect gehad. De restauratiecommissie, die het afgelopen jaar een nieuwe samenstelling heeft gekregen, is goed van start gegaan, wat geresulteerd heeft in het uitreiken van een drietal penningen. De commissie wil, waar mogelijk, preventief optreden.

Het schoolproject t.b.v.het lager onderwijs en de brugklas van het voortgezet onderwijs loopt goed. Van de lesbrief is reeds een tweede druk verschenen. Een goed resultaat voor een nieuwe tak van het lager onderwijs.

Wat betreft het bezorgen van Tijd-Schrift bedankt de voorzitter de bezorgers voor hun werk en tijd daaraan geven. Het ligt in de bedoeling voortaan ook het jaarboek te bezorgen. We kunnen nog altijd mensen gebruiken die zich voor het bezorgen in willen zetten.

Zoals gezien is het jaarboek 1983 in een nieuw jasje gestoken. De redactiecommissie jaarboek werkt goed en men probeert het volgende jaarboek eerder te laten verschijnen.

Een bericht van verhindering is binnen gekomen van de heer T.Stolk.

De notulen van de vorige ledenvergadering en het jaarverslag van de secretaresse worden goedgekeurd.

De kascommissie deelt mede de kas in orde bevonden te hebben en de penningmeester werd decharge verleend. Als nieuwe kascommissieleden werden bereid gevonden de heer T.Stolk (voor het 2e jaar), J.H.van Ekelenburg en als reserve de heer K.Bouman.

Het financieel verslag 1983 en de begroting 1984. Over het algemeen was men van oordeel dat het er gezond uitzag. De post jaarboek gaf aanleiding tot enige discussie, waarbij de penningmeester uitleg gaf.

Hierna volgde bestuursverkiezing. Aftredend waren de heren P.J.Westerdijk, F.W.Assenberg, J.van der Burg en T.Rolfes. De heren Westerdijk en Rolfes waren niet herkiesbaar, de beiden anderen wel. Als nieuwe bestuursleden zijn bereid gevonden de heren W.den Breems en D.C.H.Ross.

Tegenkandidaten zijn niet ingediend, zodat allen worden her- en gekozen.

De heer Westerdijk, die tot dan de voorzittershamer hanteerde, droeg deze over aan de nieuwe voorzitter, de heer K.W.van Netten, nadat hij echter eerst nog de heer Rolfes bedankt had voor het werk dat hij in het jaar waarin hij zitting in het bestuur had, heeft gedaan voor de commissie interview. Helaas heeft de heer Rolfes door te drukke werkzaamheden van een verdere bestuursfunctie moeten afzien. Hij zal wel in de interviewcommissie blijven.

De heer Van Netten bedankte de scheidende voorzitter en bestuurslid en liet dit vergezeld gaan van bloemen en een boekwerk. Hij memoreerde de heer Westerdijk als iemand die vanaf de oprichting van de vereniging in 1967 heel veel werk heeft verzet. Hij heeft, aldus de heer van Netten, een record geslagen door 17 jaar actief in de vere-

niging bezig te zijn geweest: 10 jaar als redaktielid van Tijd-Schrift, lid van de commissie jaarboek en van de excursiecommissie, waarvan hij overigens nog deel zal blijven uitmaken. De laatste twee jaar fungeerde hij als voorzitter.

In zijn dankwoord zei de heer Westerdijk dat hij altijd het werk voor de vereniging met veel plezier heeft gedaan maar het een goede zaak te vinden dat er vernieuwing in het bestuur optreedt.

Wat betreft de mededelingen van het bestuur wordt aandacht gevraagd ten aanzien van de werving van nieuwe leden. Het zou plezierig zijn als men in zijn of haar omgeving mensen kan motiveren lid van onze vereniging te worden. Wellicht ten overvloede wordt men attent gemaakt op de nieuwe ledenwerfkaarten die bij mevrouw Van der Vlis verkrijgbaar zijn.

Tevens wordt de aandacht gevestigd op de projectgroep betreffende de kaalslag Markt/Maassluissedijk, waar de Historische Vereniging zitting in heeft en waar een goed stuk werk verricht wordt. Naar aanleiding van vragen hieromtrent wordt uitleg gegeven. De bewoners in die omgeving willen graag inspraak hebben, wat het tot stand komen van deze projectgroep tot gevolg had en waaraan, behalve de bewonersgroep en de HHV ook het Vlaardings-Kunstcentrum zijn medewerking heeft toegezegd.

In de rondvraag komt naar voren waarom het formaat van het jaarboek is veranderd. De uitgegeven vorige jaargangen passen zo mooi bij elkaar. Men had dit graag zo gehouden. De commissie jaarboek vond het aantrekkelijker om het geheel een ander aanzien te geven en een nieuw formaat.

Niets meer aan de orde zijnde sloot de heer Van Netten om ca 20.30 uur de vergadering.

Na de pauze met gratis koffie verhuisden we naar de kerkzaal, daar de opkomst zo groot was dat de voortzetting van de avond niet meer in de kleine zaal kon plaatsvinden. Ons bestuurslid, de heer J.de Bloeme, hield een boeiende toelichting bij de dia-serie over "Vlaardinger-Ambacht.... zoals het was". Deze serie kwam tot stand in samenwerking met de heer M.A.Struijs van het Stadsarchief.

Alle aanwezigen hebben er zeer van genoten. Voor velen kwamen veel herkenbare dingen terug.

JAARVERSLAG EN OVERZICHT AKTIVITEITEN.

Leden en bestuur.

Het totaal aantal leden bedraagt 557. Er zijn dit jaar 38 nieuwe leden bijgekomen en 5 leden hebben hun lidmaatschap beëindigd. Door overlijden verloren we één lid, namelijk mevrouw A.Kousemaker-Aalders.

De Algemene ledenvergadering werd gehouden op dinsdag 21 februari 1984 in de zaal van de Bethelkerk, Burg.Verkadelsingel 26 te Vlaardingen. Op deze vergadering namen we afscheid van twee bestuursleden, te weten de heren P.J. Westerdijk en T.Rolfes, welk afscheid gepaard ging met de overhandiging van een boekwerk en bloemen.

De heren F.W.Assenberg en J.van der Burg, die beiden aftredend waren, werden herkozen. Daar er geen namen van tegenkandidaten waren ingediend werden als nieuwe bestuursleden verwelkomd de heren W.den Breems en D.C.H. Ross, die zich beiden beschikbaar hadden gesteld. Per die datum bestaat het bestuur dan uit de volgende leden:

K.W.van Netten, voorzitter. Kornoeljedreef 20.

J.de Bloeme, vice voorzitter. Voorstraat 52.

Mej.H.Leerdam, secretaresse. Lepelaarsingel 374.

Mevr.E.van der Vlis-Dijkema, ledenadministratie en verkoop Tijd-Schrift. Markt 7

D.C.H.Ross, penningmeester. Lijsterlaan 9.

J.de Lig. Wilhelminastraat 49.

F.W.Assenberg. Riouwlaan 63.

Mr J.van der Burg. Binnensingel 60.

W.den Breems. Arnold Hoogvlietstraat 69.

Het bestuur heeft het afgelopen jaar 5x vergaderd.

In tegenwoordigheid van een aantal genodigden, waaronder de auteurs, werd op 30 oktober 1984 het Historisch Jaarboek Vlaardingen 1984 gepresenteerd in de vergaderzaal van de Kamer van Koophandel te Vlaardingen. Tijdens deze bijeenkomst werden de eerste twee exemplaren door de heer E.J.T.Eikema, mede-auteur van het artikel "Van Bloemfabriek tot Pelmolen", overhandigd aan resp.burgemeester A.A.J.M.van Lier en wethouder A.Maarleveld. Helaas was een lid van de familie Van Dusseldorp, een nazaat van de oprichter van wat wij kennen als "de Pelmolen" verhinderd een exemplaar van dit jaarboek in ontvangst te komen nemen. Het boek dat een gezamenlijke produktie is van de HVV en het Stadsarchief is nu voor de achtste maal verschenen. Het telt 121 pagina's en is ruim geïllustreerd. De verzorging was in handen van Drukkerij Spin/van Mantgem BV te Amsterdam en de heer A.P.van Toledo te Schiedam. Het boek bevat naast de gebruikelijke verslagen en de Kronieken van 1933 en 1983, samengesteld door mevrouw W.van der Velden-van Hees, ook een drietal artikelen. E.T.J.Eikema en H.A.B.Neleman verzorgden het al genoemde artikel over de Pelmolen. Drs C.L.Noordhoek schrijft over "Vlaardingen tijdens de eerste maanden van de eerste wereldoorlog" en drs D.J.van der Veen geeft een overzicht van de levensstandaard van vissersgezinnen in Vlaardingen tussen 1850 en 1910, onder de titel "Men bedenke dat deze lieden bitter weinig gewend zijn". De auteurs kregen bij de uitreiking gelegenheid hun artikel kort toe te lichten.

De heer K.W.van Netten, de nieuwe voorzitter, had te kennen gegeven zich nader te willen verdiepen in alle aspecten van het verenigingsgebeuren, wat geresulteerd heeft in een éénmalig bezoek aan alle commissievergaderingen, wat zeker het verenigingswerk ten goede komt.

Enige malen heeft het bestuur akte de presence gegeven onder andere bij de opening van de tentoonstelling "Van Trekschuit tot Strippenkaart" in het Streekmuseum Jan Anderson; bij de expositie in het Visserijmuseum: "van het viseten", de officiële opening van de herbouwde stadsboerderij aan de Kortedijk, en bij het overhandigen van het boek "Schriftspiegel" geschreven o.a. door onze stadsarchivaris de heer Th.J.Poelstra. Verder was de HVV betrokken bij de manifestatie "Het gat in de Markt".

Commissies

Alle commissies zijn actief bezig. De samenstelling van de verschillende commissies hebben geen verandering ondergaan, met uitzondering van de commissie interview. Hieraan is toegevoegd ons bestuurslid de heer W.den Breems, Arnold Hoogvlietstraat 69. (Voor namen en adressen van de overige commissieleden wordt verwezen naar de opgave in Tijd-Schrift nr 30, blz.18.)

Een commissie Industrieel Erfgoed is in oprichting.

De commissie Tijd-Schrift verzorgde de nrs 30 en 31.

De commissie Jaarboek heeft weer veel werk verzet en het jaarboek 1984 kon wat vroeger verschijnen dan andere jaren.

De commissie restauratiepenning, zeer actief, heeft geen aanleiding gevonden voor dit jaar een restauratiepenning uit te reiken, hopelijk is dit volgend jaar weer wel het geval.

De excursiecommissie had voor ons twee excursies in petto: de voor- en najaarsexcursie.

De lezingencommissie heeft ernaar gestreefd de avonden niet alleen op dinsdag te doen plaats vinden en heeft voor het seizoen 1984/1985 ook enkele maandagavonden gepland en vast kunnen leggen.

Bijeenkomsten.

Op dinsdag 17 januari 1984 werd door drs H.Buisman te Vlaardingen een lezing met dia's verzorgd in het Visserij-museum. De lezing "De Vlaardingse koopvaardij" handelde over de ontwikkeling van die koopvaardij in de 19e eeuw. Zo voer men met buizen, hoekers, barken en schoeners op landen rond de Middellandsezee en zelfs naar Zuid Amerika en op landen rond de Oostzee, aldus de heer Buisman.

Na de Algemene ledenvergadering op dinsdag 21 februari 1984 volgde een boeiende diaserie samengesteld en toege-licht door ons bestuurslid J.de Bloeme. Van de hand van de heer De Bloeme is drie jaar geleden een boekje met gelijknamige titel "Vlaardinger-Ambacht.... zoals het was" uitgegeven. De geschiedenis en de ontwikkeling van de vroeger zelfstandige gemeente Vlaardinger-Ambacht werd hiermee aangetoond.

Op dinsdag 27 maart 1984 werd een lezingenavond, gevolgd door dia's, verzorgd door de Stichting Industrieel Erfgoed Rijnmond in Rotterdam.

De spreker van deze avond, de heer Van Dalen, zou graag willen komen tot oprichting van een werkgroep, die zich zal gaan bezig houden met inventarisatie en onderzoek van vormen uit het vroege industriële tijdperk. Er is op dit gebied in Vlaardingen genoeg voorhanden, aldus de heer Van Dalen en hij denkt dan aan gebouwen ten tijde van de opkomst van de industrie, aan de havenstructuur van de Kon. Wilhelminahaven, de Vulcaanhaven, bruggen, fabrieken

etc. Hij liet zijn praatje vergezeld gaan van dia's die de Stichting zelf reeds in Vlaardingen heeft genomen.

Op dinsdag 17 april 1984 een dia-avond toegelicht door ons bestuurslid W.den Breems over "De doorbraak van Vlaardingen uit de jaren 1950". Met de sloop ging een karakteristiek stukje Vlaardingen verloren, aldus de heer Den Breems in zijn lezing die vooraf ging. De dia's waren vervaardigd door de heer M.A.Struijs van het gemeentearchief.

Het seizoen werd op zaterdag 19 mei besloten met een excursie naar de boerderij "Meerzicht" aan de Willemsoordseweg nr 5. Na de bezichtiging van de boerderij volgde een diaserie over Zouteveen, toegelicht door de heer

Olsthoorn, waarna een korte wandeling door Zouteveen volgde. Na de lunch een lezing met dia's over de Vlaardingse Vaart door de heer J. Moerman. Al met al een aantrekkelijk programma wat die dag geboden werd, evenals het weer.

Het nieuwe seizoen dat begonnen zou worden met een excursie naar de Broekpolder en de Eendenkooi op 8 september 1984 kon vanwege het slechte weer geen doorgang vinden.

Waar het weer geen belemmering voor behoefde te zijn was de avond van 25 september 1984, toen door de heer Th. J. Poelstra, stadarchivaris, in samenwerking met Helinium een lezing werd verzorgd getiteld "Vlaardingen, een laat middeleeuwse stad". Het geheel werd interessant en boeiend weergegeven. Historie bedrijven is o.a. verzamelen en onderzoeken van bewaard gebleven geschriften, waarin bepaalde feiten zijn geboekstaafd en ook onderzoek plegen naar overblijfselen uit vroegere eeuwen. De werkgroep Helinium heeft zich reeds verdienstelijk gemaakt met opgravingen van de zgn. Vlaardingen cultuur, waarschijnlijk de oudste periode uit de geschiedenis van de Nederlanden. Het zou volgens de heer Poelstra zeer wenselijk zijn dat de HVV en Helinium tot samenwerking zouden kunnen komen.

Op dinsdag 23 oktober 1984 werd een boeiende lezing gehouden door de heer J. W. Moerman uit Schipluiden, geschiedenisleraar bij het voortgezet onderwijs en coördinator van de werkgroep Historie en Landschap van Midden-Delfland. De lezing ging over de dichter en boer Poot uit Abtswoude, die ongeveer 250 jaar geleden leefde. De liefde van de boer strekte zich echter niet alleen uit tot het natuurleven, maar ook de schrijf- en dichtkunst was hem niet vreemd. Een dichtbundel uitgegeven in 1716 "H. K.

Poot's Mengeldichten" had veel succes, maar een poging om zich als beroepsschrijver te vestigen mislukte.

De heer Moerman ondersteunde zijn lezing met een speciale diaserie.

Op maandag 26 november 1984 ontving Ir Jac. van Toor "in eigen huis", het verbouwde "Schele Hoekje", de HVV en vertelde ons een boeiend verhaal over de geschiedenis van zijn geslacht en de firma H. van Toor, naar het gelijknamige boekje "Van Tappers tot Stokers", dat i.v.m. het 100 jarig bestaan van het bedrijf in 1983 werd uitgegeven. Hij illustreerde zijn verhaal met het laten zien van enkele voorwerpen die vroeger werden gebruikt. Na de pauze, waarin ons een glas wijn werd aangeboden, kon men de fabriek, waar de advocaat en de schelvispekkel vervaardigd worden, bezichtigen.

De avonden werden gemiddeld door ca 80 personen bezocht.

OPROEP 1.

Door middel van een aantal artikelen zal in het Historisch Jaarboek 1985 aandacht worden geschonken aan het feit dat Nederland, i.c.Vlaardingen, 40 jaar geleden werd bevrijd van de Duitse bezetting en de Tweede Wereldoorlog werd beëindigd.

Die artikelen moeten worden geïllustreerd, maar omdat er weinig Vlaardings illustratiemateriaal uit de periode 1940-1945 aanwezig of bekend is, wordt u bij deze opgeroepen eens na te gaan wat u nog aan foto's, films e.d. uit die tijd heeft. De redactie is er zich van bewust dat er waarschijnlijk weinig zal zijn omdat er in die tijd nog niet zo massaal werd gefotografeerd als tegenwoordig en bovendien was er toen op den duur vrijwel geen filmmateriaal meer te krijgen. Maar misschien komt er door een oproep als deze toch nog wel wat ter tafel.

Mocht u iets hebben dat misschien bruikbaar is, dan wordt u verzocht contact op te nemen met de heer L.J.M. Bovée lid van de redactiecommissie van het jaarboek, op het adres: Gemeentelijke Archiefdienst, Plein Emaus 5, 3135 JN Vlaardingen, telefoon 010 - 342972.

Hartelijk dank voor uw moeite!

OPROEP 2

Ook in het volgende nummer van Tijd-Schrift willen wij aandacht geven aan het bovengenoemde feit. Het gaat dan echter niet om grote en wetenschappelijk gefundeerde artikelen, maar meer om uw persoonlijke herinneringen aan de periode 1940-1945.

Hoe wij ons dat indenken wordt misschien het beste geïllustreerd door het verhaal van Mej.E.van Witsenburg over de oorlogsperiode in het Diaconiehuis in de Emmastraat, dat in Tijd-Schrift nr 23 van januari 1980, blz.10/11

werd gepubliceerd. (Voor wie dat nummer niet heeft: het is ter inzage op het gemeentearchief).

Uiteraard is ook hiervoor illustratiemateriaal nodig, zodat oproep 1 evenzeer geldt voor het jaarboek als voor Tijd-Schrift. Voor wie denkt geen schrijftalent te hebben: zet uw herinneringen toch maar op papier. Voor een "lopend" verhaal wordt dan, in overleg met u, wel gezorgd. U herinneringen kunt u inzenden aan mevrouw E.C.van der Vlis, Markt 7, 3131 CR Vlaardingen.

In verband met de planning van Tijd-Schrift graag uw reactie **vóór 1 juni 1985** inzenden!

Ook hier: hartelijk dank voor uw moeite!

Nieuws van de excursiecommissie.

De **voorjaarsexcursie** voert ons op zaterdag 18 mei 1985 naar het landgoed "Clingendael" aan de Wassenaarseweg in Den Haag. "Clingendael" is een groot park van ruim 50 ha met een herenhuis, slangenmuur, zaagselhut, oud-hollandse tuin enz. In de maand mei is de bezienswaardige Japanse tuin geopend, maar vanwege de kwetsbaarheid van die tuin kunnen er maar een beperkt aantal mensen tegelijk in. **Tijdig opgeven is dus gewenst!** We vertrekken met eigen auto's om 9.30 uur vanaf de Visbank of in Holy vanaf het parkeerterrein bij het Holy-Ziekenhuis. Niet autobezitters kunnen, indien er plaats is, meerijden. De deelname is gratis. Koffie en thee kunt u in de theetuin gebruiken. De duur van excursie is, inclusief de wandelingen, circa 2½ uur. U kunt zich opgeven bij: F.W.Assenberg, tel. 34 28 96, P.J.Westerdijk, tel. 74 07 05 of bij M. de Baan, tel. 35 02 21.

De **najaarsexcursie** zal plaatsvinden op 24 augustus en is een fietstocht door de Broekpolder van circa 1 uur, met aansluitend een bezoek aan de Eendenkooi. Het vertrek is om 10.00 uur vanaf de bushalte aan de Broekweg. Het bezoek aan de Eendenkooi begint om 11.00 uur. (Wegens het slechte weer kon deze excursie in september 1984 geen doorgang vinden).

De commissie wenst u veel plezier bij beide excursies.

GESCHIEDENIS VAN DE ROOMS KATHOLIEKE PAROCHIE 1

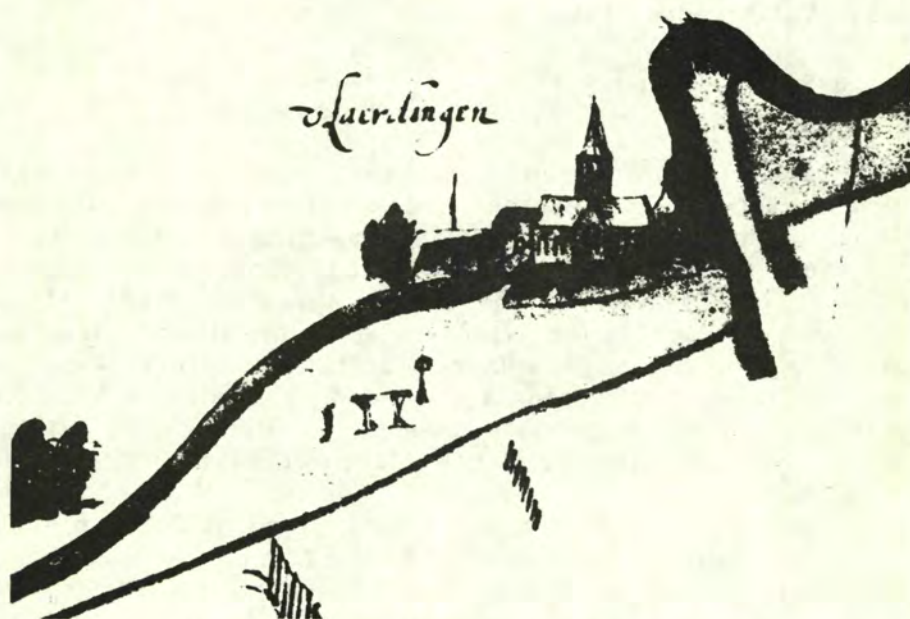
Door A.J.Kremers, R.O.N.

Inleiding.

Naar algemeen wordt aangenomen werd de kerk in Vlaardingen omstreeks 700 gesticht door de Ierse monnik Clemens Willibrordus. De moederkerk in Vlaardingen had aanvankelijk een aantal kapellen, te Maasland, Zouteveen, Kethel, Berkel en Overschie, waarvan de meesten uiteindelijk zelfstandig werden en waardoor de Vlaardingse parochie zich beperkte tot Vlaardingen zelf, Vlaardinger-Ambacht en Zouteveen. Waarschijnlijk werd de Vlaardingse kerk in eerste aanleg gewijd aan Johannes de Doper, maar later, na de heiligverklaring van Willibrordus (in 1031 ?) aan hém gewijd.

De waarschijnlijk houten moederkerk stond nabij de plaats waar nu de Grote Kerk staat. In de 14e en 15e eeuw werd een stenen kerk gebouwd en daarin waren niet minder dan acht altaren: het Onze Lieve Vrouwe- of Maria altaar, het altaar van Jezus en het Sint Pieters-, Sint Joost-, Sint Margrieten- en Sint Adriaansaltaar. Verder nog een altaar van het Heilige Sacramentsgilde en van het Heilige Kruisgilde.

Nadat de kerk in 1574 was uitgebrand werden de resten ervan ingericht voor de hervormde eredienst. De Rooms en werden uitgesloten van openbare ambten, maar hun stoffelijk overschot mocht nog wel bij de kerk worden begraven. De Calvinistische overheid liet het bijwonen van diensten in schuilkerken oogluikend toe. Tussen 1572 en 1682 werd de zielzorg van de rooms-katholieken verzorgd door geestelijken uit Schiedam en Delft. De geloofsgenoten

De Grote Kerk van Vlaardingen in de 16e eeuw.

kwamen bijeen in de kapel te Zouteveen, die in 1482 door pastoor Herman van Lockhorst was gesticht op de plaats van een kapel die daar al in 1445 stond en mogelijk door Willibrord werd gesticht. De gelovigen werden daar beschermd door de Heer van Mathenesse. Een proces, in 1668 aangespannen door de "papenhater" baljuw Knol, kon dankzij die bescherming worden gewonnen.

In 1682 werd op Zouteveens grondgebied, maar met een merkwaardige punt instekend in het gebied van Vlaardinger-Ambacht, een oude schuur met een rieten dak tot schuilkerk ingericht. Het gebouwtje dat stond achter de

De voormalige en inmiddels gesloopte R.K.pastorie aan het Emaus. Achter dit gebouw lag het oude kerkje.

bebouwing van het Emaus, naast de ingang van de voormalige R.K.Begraafplaats, werd in 1778 vernieuwd en kon toen ongeveer 500 kerkgangers bevatten. Het deed na de consecratie in 1779 dienst als kerkgebouw tot 1869, het jaar waarin de Johannes de Doperkerk aan de Hoogstraat in gebruik werd genomen.

De Sint Johannes de Doperkerk.

Het plan "Hoflaan".

In april 1853 werd onder minister Thorbecke de Bisschoppelijke hiërarchie hersteld en werd door Rome het Aartsbisdom Utrecht en 4 andere bisdommen ingesteld. De Bisschop van Haarlem, waar Vlaardingen onder viel, zorgde in 1857 voor her-oprichting van de Vlaardingse parochie. In Vlaardingen woonden in 1857 1.100 rooms-katholieken. Al op 28 maart van dat jaar verzocht het kerkbestuur om 90 ellen grond in erfpacht aan de Hoflaan, om daarop een kerk met toren en pastorie te bouwen. Eén en ander was gedacht in het verlengde van het in 1856 gestichtte Liefdesgesticht van de zusters van Onze Lieve Vrouw van Amersfoort, dus zeg maar tussen de Emmastraat en de Hofsingel. Dit verzoek werd door het gemeentebestuur zó belangrijk geacht dat niet een commissie, maar de voltallige gemeenteraad zich hierover uit moest spreken, wat op 27 april 1857 gebeurde. Ter vergadering bleek dat het kerkbestuur nog een extra brief had gestuurd om e.e.a. nog eens duidelijk uiteen te zetten. Uit die brief blijkt dat het hoofdmotief voor de bouw van een nieuwe kerk gelegen is in het feit dat het kerkje in Zouteveen niet alleen te klein is, maar ook te ver van de stad af ligt. En omdat "de Katholieken dezer stad in andere opzigten, zoo zij hoopen, even goede-rustige en nijvere ingezetenen, ook even gaarne een wat naderbij gelegene kerk of bedehuis zoude bezitten". Vooral voor bejaarden, vrouwen en kinderen is het kerkje in de winter bijna niet te bezoeken, "daartoe nogthans bepaald alle Zondagen in gemoede verplicht". Anderzijds is de Rooms Katholieke kerk nu legaal en dan moet het ook mogelijk zijn het kerkgebouw midden in de gemeente te plaatsen.

Over de keuze van de plaats wordt in het schrijven opgemerkt dat ter plaatse, ingevolge een besluit van het gemeentebestuur, tóch geen industrie kan komen omdat het terrein vlak bij Het Hof ligt. Men wil "het aangename der burgelijke wandeling over Het Hof" versterken door de kerk volgens een plan tot "een degelijk cieraad" op te trekken. Maar dat niet alleen: de kerk zal tevens zijn "tot een blijvend bewijs eener gelukkig bestaande en altijd wenschelijke verdraagzaamheid, welke wij onzerzijds zoo gaarne erkennen en nimmer uit het oog verliezen zullen".

Dat nog lang niet iedereen, in ieder geval niet alle raadsleden, het eens is met de erkenning van de rooms-katholieken mag blijken uit het feit dat burgemeester Van der Drift, zelf rooms-katholiek, na de voorlezing van deze brief de raadsleden aanmaant "om zoveel mogelijk met kalmte te beraadslagen". Hij herinnert hen aan sommige artikelen van de grondwet en van de gemeentewet, waarop zij de eed hebben afgelegd. Ook de eerste spreker van die avond, het raadslid Van Gijn, (door het lot als eerste aangewezen en daar was hij allerm minst gelukkig mee), verzoekt bedaarde discussies omdat wat besproken moet worden "van eenen teederen aard is". Hij spreekt niet als protestant, want hij acht de protestant en de katholiek en de katholiek en de Israëliet allen even hoog. Hij is tégen afgifte van juist die grond omdat Het Hof er schade van zou kunnen lijden. Op het verwijt van de burgemeester dat hij wel heeft toegestaan "dat die stinkende gaz fabriek op het Hof geplaatst werd" zei Van Gijn dat hij toen is misleid, want van die fabriek was indertijd gezegd dat die reukloos zou zijn.

Een ander raadslid hekelt het feit dat het Liefdesgesticht aan de Hoflaan niet wordt gebruikt voor het doel

waar het voor was aangevraagd, namelijk een gesticht voor oude, afgeleefde zeelieden. Hij moet de eerste oude-vandage er nog zien.

Het raadslid Kikkert vindt dat vragen vrij staat, maar dat het soms vermétel is iets te vragen en hij beschouwt dit verzoek als zodanig. Knottenbelt merkt op dat men in het verleden had besloten alleen "solide" gebouwen op het Hof te bouwen, dus géén woningen en géén industrie en hij ziet dus nu geen reden om het verzoek te weigeren.

Als laatste spreker komt Van Linden van den Heuvell aan het woord. Hij spreekt zéér afkeurend over de houding van zijn mede-raadsleden: "eene voor een aantal ingezetenen gewigtige, ja Christelijke onderneming wordt afgekeurd om bezwaren van ondergeschikt belang". Hij vindt dat er in feite dus géén bedenkingen van een hoger belang zijn. "Nogthans, men is niet onverschillig bij het vernemen dat er Christen tempels in Azia of Amerika worden opgerigt en niettemin zoude door eene verwerping van het aanzoek, de Stichting van een Christelijk bedehuis in onze eigene Gemeente worden belemmerd, hetgeen voor een belangrijk aantal ingezetenen alhier niet bestaat en verlangd wordt". Ook hij haalt de grondwet en de gemeentewet aan: hij moet als raadslid de belangen der gemeente en dus van alle ingezetenen, met al zijn vermogen voorstaan en bevorderen. In de wet op de Kerkgenootschappen vindt hij niets dat strijdig is met het verzoek, "en vóór alles leest hij in het Wetboek dat voor alle Christenen gelden moet dat men elkanders lasten dragen moet, en alzoo de Wet vervullen en talloze aanbevelingen van eendragt, verdraagzaamheid en liefde".

Maar ondanks zijn vurig pleidooi wordt het verzoek afgewezen met 6 tegen 3 stemmen.

Het plan "Havenstraat".

In 1862 kocht het kerkbestuur het terrein van de vroegere scheepswerf van Pieter van Gijn aan, van het al eerder genoemde raadslid dus, gelegen aan de Havenstraat, hoek Westhavenplaats, waar nu het gebouw staat van Credit Lyonnais. Tegen een vestiging van de kerk op die plaats had het gemeentebestuur géén bezwaar, het plan werd zelfs toegejuicht, maar er kwam wel een bezwaarschrift van de Christelijk Afgescheiden Gemeente die in de Kuiperstraat, op de hoek van de Lombardsteeg haar kerkgebouw had. Deze

Op de plaats van de werf van Van Gijn, waar nu het bankgebouw staat, rechts bovenaan op de foto, was in tweede instantie de R.K. van Vlaardingén gedacht.

gemeente vreesde namelijk dat het kloggelui van de Roomsē hūn godsdienstoeeningen zou verstoren. Dit bezwaar werd echter afgewezen en ook voor de draairich-ting van de Havenkraan werd een oplossing gevonden, zodat op 24 augustus 1863 met algemene stemmen besloten werd de kerkbouw daar toe te staan.

In juni 1865 werd middels een rekest aan Koning Willem III toestemming gevraagd voor de bouw van de kerk en men vroeg tevens om toekenning van een staatssubsidie van 6.000 gulden, omdat de kosten werden geraamd op 101.000 gulden en men zelf op zijn hoogst 89.000 gulden bijeen kon brengen. Een belangrijk punt in de kosten was de zachte grond aan de Haven, waardoor een extra zware fundering nodig was. De tekorten hoopte men met staats- en provinciale subsidies aan te vullen.

Aan de Koning werd uitgelegd dat die subsidies nodig zijn omdat het kerkbestuur het moet doen met de offers van de parochianen, want het is een kleine gemeente, "waarvan 1/3 tot de laagste klasse (en visschers) en slechts zeer weinigen tot de gegoeden behooren".

"Waar, Sire!, zooveel uit eigen boezem voorkomt en waar niettemin nog dringende behoefte blijft bestaan, mag het Kerkbestuur zeker met bescheiden aandrang aan U het verzoek doen: dat ook van Staatswege eenige tegemoetko-ming verstrekt worde".

Het rekest, ondertekend door pastoor J.S.G.Broeke als voorzitter en C.A.IJzermans als secretaris, wordt onder-steund door een schrijven van de Bisschop van Haarlem, Mgr G.P.Wilmer. Hij bevestigt dat de Vlaardingse gemeente inderdaad "door hare aanzienlijke bijdragen de grootste belangstelling in den bouw van eene schoone en allezins waardige kerk aan den dag heeft gelegd", maar dat zij onmogelijk met een hogere schuldenlast dan 40.000 gulden

bezwaard kan worden. Om zoveel mogelijk te bezuinigen zal men de bouw van een toren voorlopig achterwege laten.

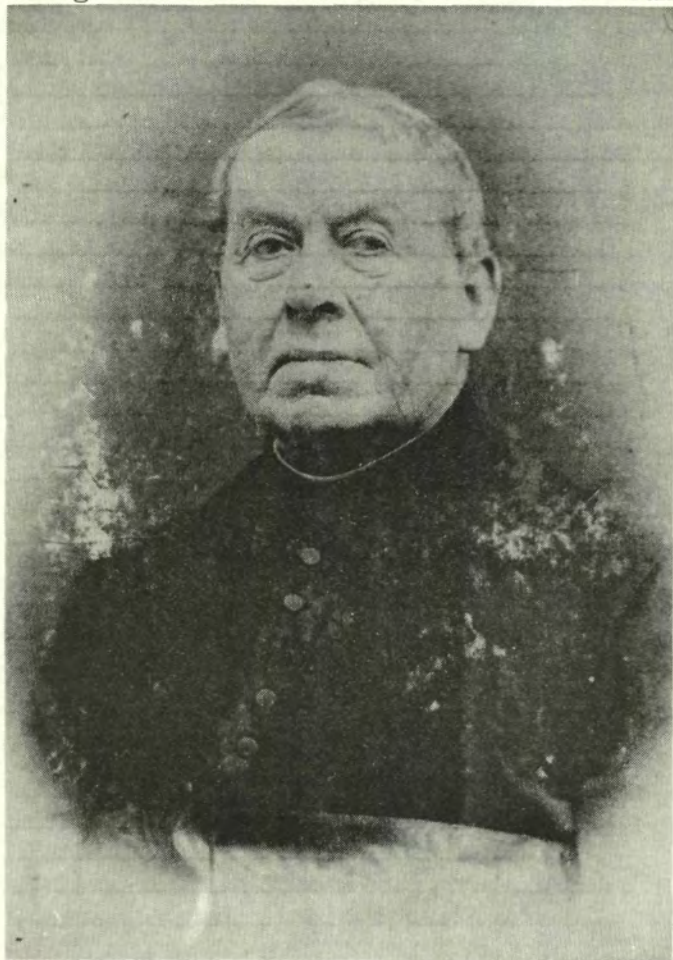
Het plan van de kerk was inmiddels gemaakt door de Roermondse architect Dr P.J.H.Cuypers. Dat was in die tijd een beroemdheid, want hij bouwde o.m.het Centraal Station en het Rijksmuseum te Amsterdam en restaureerde naar zijn inzichten vele kerken, o.m.de Munsterkerk in zijn woonplaats, maar ook veel andere profane gebouwen, zoals de herbouw van het Kasteel De Haar te Haarzuilens. Volgens de begroting wordt zijn kerk, voor 800 zitplaatsen, begroot op 78.000 gulden, van welk bedrag hij 5 procent zou krijgen.

Het plan "Hoogstraat".

Maar het gaat toch anders dan men had gedacht. Op 18 december 1865 gaat er opnieuw een rekest naar de Koning. Daarin wordt geschreven dat men het voornemen had aan de Haven een kerk te bouwen, maar dat aan die plaats het bezwaar kleefde dat het in de winter, bij hoge vloed, vaak onder water komt te staan. (Men bedenke hierbij dat de keersluis in de Haven pas in 1887 werd gebouwd. Vóór die tijd stroomde het water bij hoge vloed tot ver achterin de Havenstraat). Men is nu echter in de gelegenheid om van de weduwe van Hugo Vriens te Rotterdam voor 12.000 gulden een aantal aaneengesloten percelen aan de Hoogstraat aan te kopen. Door de hoge ligging zal men daar géén last van het water hebben. (Men had er toen in de verste verte geen vermoeden van dat uitgerekend een hoge vloed het einde van de Hoogstraatkerk zou inleiden!). Bovendien was het terrein van zodanige omvang dat er genoeg ruimte was om er een pastorie bij te bouwen, iets wat aan de Haven niet het geval was geweest, wat had

betekent dat de pastorie moest blijven waar die was, namelijk aan het Emaus, naast de ingang van de R.K.Begraafplaats. Eén en ander hield ook in dat er minder geld nodig was voor het maken van de fundering. In de

*Pastoor
W.A. Boerkamp.*

verwachting dat de toestemming wel gegeven zou worden, had het bestuur het terrein aan de Haven al verkocht en met het daarvoor ontvangen geld het andere terrein aangekocht. Het is ons niet bekend in hoeverre het bouwplan voor de Hoogstraat afweek van dat voor de Havenstraat. Er is wel sprake van een wijziging van het plan "ook met het oog op een bij de nieuwe kerk te stichten pastory". Dat "ook" duidt dus wel op meer wijzigingen dan alleen de bijbouw van de pastorie.

Het heeft toch nog wel enige tijd geduurd eer de bouw van de kerk feitelijk begon. Op 28 april 1868 werd door pastoor Broeke de eerste steen gelegd. De bouw werd uitgevoerd door de Rotterdamse aannemer E.J.Margry, die ook elders kerken heeft gebouwd. Pastoor Broeke heeft de inwijding niet meer beleefd. Hij overleed in oktober van hetzelfde jaar. Onder zijn opvolger, pastoor Boerkamp, werd de kerk op 19 oktober 1869 door Mgr Wilmer ingewijd.

De neogotische kerk had een lengte van 41.60 meter, met een transept van 22.60 meter. De middenbeuk was 14 meter hoog en 7.80 meter breed. De zijbeuken hadden een breedte van 4.80 meter. De toren is 53 meter hoog. Links van de ingang bevond zich de doopkapel. Voor het hoofdaltaar werd 2.500 gulden geschonken door de rijke korenwijnbrander en reder Kornelis Johannes van der Drift en zijn vrouw Anna Theresia Bootz. De familie IJzermans, eveneens een vooraanstaande redersfamilie, vereerde de kerk met twee zij-altaren, één ter ere van Maria en één ter ere van Sint Jozef. Tevens bekostigden zij drie geschilderde glasramen voor de Sint Jozefskapel, die in 1874 rijk werd versierd uit giften van de parochianen. De drie fraaie ramen in het priesterkoor waren een geschenk van J.F.de Groot, C.van Wijk en A.Suyker, terwijl de

*Het
hoofdaltaar.*

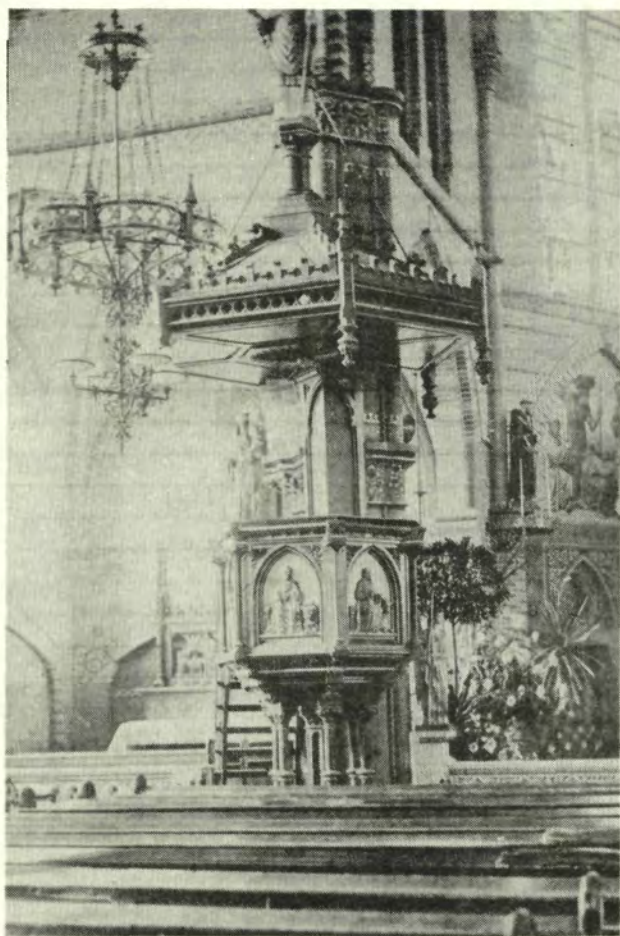
ramen boven de biechtstoelen te danken waren aan de heer A.Boeije en de rosetten aan pastoor Boerkamp. De twee biechtstoelen zelf werden bekostigd uit giften van de parochianen. De communiebank, van franse steen, met

vergulde ijzeren hekken waarop beitelwerk, was gemaakt door Dr Cuypers en was een geschenk van Laurens Petrus van der Drift. In 1873 werd de grote klok gewijd, een 400 kilo wegend geschenk van de weduwe F.Beukers. De kleine

*Naar een oude,
gekleurde,
prentbrief-
kaart.*

*De preekstoel,
vervaardigd
van eikehout,
dateerde uit
1876.*

klok werd in 1876 geschonken door C.Ham en echtgenote ter gelegenheid van hun 50 jarig huwelijk. Hij woog 300 kilo. (Deze klokken zijn op 16 december 1942 door de Duitsers geroofd en nooit meer teruggekomen. In 1948 werden nieuwe klokken ingehangen).

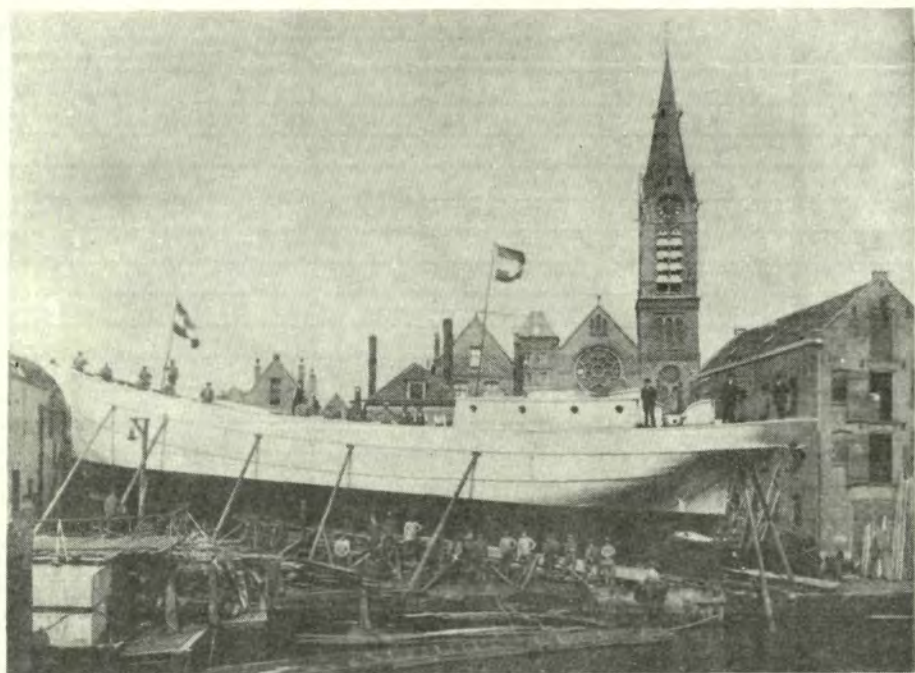

De kruiswegstatie in de kerk werd gemaakt door de heren Hagenman en A.W.IJzermans te Amsterdam. De processievaan werd geschonken door de Broederschap van het Heilig Hart en een tweede vaandel werd in 1874 door de parochianen geschonken.

De fraaie eikehouten preekstoel werd vervaardigd in de werkplaats van de aannemer van de kerk te Rotterdam en werd in 1876 geplaatst.

De Joh. de Doperkerk gezien over de Gedempte Biersloot.

Een karakteristiek beeld van de scheepswerf van Van Dam aan de Havenstraat, met de toren van de R.K.Kerk als sterk dominerende faktor in dit stadsdeel.

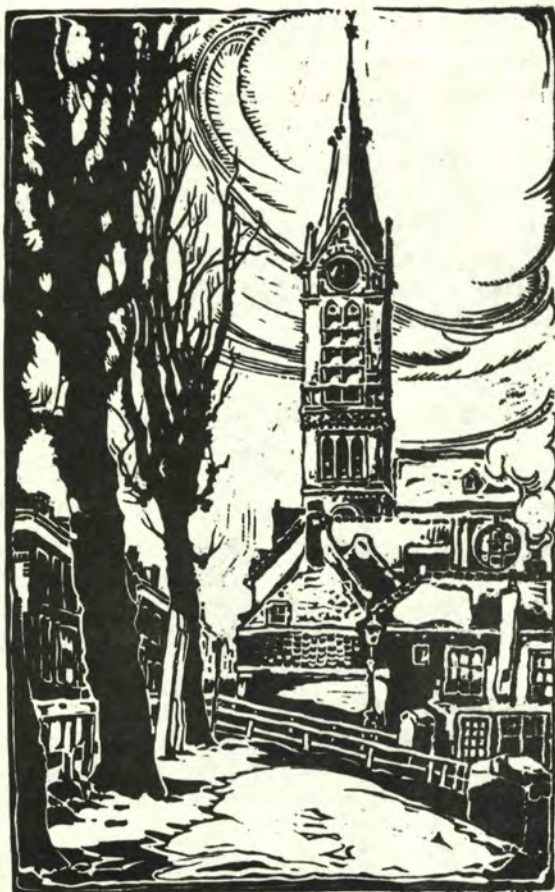
Na de overstromingsramp van 1 februari 1953 werd op last van het Hoogheemraadschap Delfland het grondwaterpeil met ruim een halve meter verlaagd en uiteindelijk werd dat de inleiding tot de ondergang van de kerk. Al in 1919 waren grote scheuren in de zijgewelven verholpen door ijzeren trekstangen, die met grote ringen om de pilaren boven aan het begin van de gewelven waren bevestigd. Het steeds toenemende verkeer en de ligging van de kerk tegen het dijklichaam dat glooiend naar de Gedempte Biersloot

afliep, eisten veel van de fundering. Toen in 1953 het hout droog kwam te staan, verteerden de bovenbinten snel en kregen de regelmatige schokken van het verkeer een fatale uitwerking: in 1954 moest een deel van de rechterbeuk met touwen worden afgezet omdat er stenen uit het gewelf waren gevallen. In het voorjaar van 1956 moest noodgedwongen de kerk worden gesloten en gesloopt. Op zondagavond 25 maart van dat jaar werd de laatste dienst gehouden, aan het eind waarvan de klokken nog éénmaal luid hun bronzen stemmen verhieven.

De fundering van de toren bleek gelukkig veel steviger: hij mocht blijven staan. Er achter werd na de sloop van de oude kerk een noodkerk gebouwd, een lelijke houten "doos", waarin toch nog plaats bleek te zijn voor 400 personen. Gedurende het jaar dat nodig was voor de sloop en de noodbouw, kerkte men in de Sint Barbarakapel op de R.K.Begraafplaats aan het Emaus. Bij het zilveren priesterfeest van pastoor Rouw werden in 1954 wandschilderingen aangebracht in de Mariakapel onder in de toren, die tijdelijk "dagkapel" werd. Klokken en wandschilderingen zijn door parochianen geschonken. Tijdens een TV-uitzending op kerkenbouwzondag 26 januari 1964 werd nog eens de aandacht gevestigd op de half gesloopte schepping van Dr Cuypers te Vlaardingen. De noodkerk werd op 25 maart 1957 in gebruik genomen.

Bij raadsbesluit van 5 juli 1962 voteerde de Vlaardingse gemeenteraad in eerste aanleg 60.000 gulden voor de herbouw van de kerk. Op 8 juli 1963 kon de eerste paal worden geslagen van een nieuwe kerk naar een ontwerp van Ir Jan van der Laan en waarvan de bouw uitgevoerd zou worden door de aannemers Bik en Breederveld. Het werd een geheel andere kerk dan de vorige, waarbij de hoofdingang nu aan de Gedempte Biersloot kwam. De eerste steen werd

De kerk, maar vooral de toren heeft veel kunstenaars de inspiratie gegeven voor een fraaie tekening. Hier een voorbeeld daarvan: een houtsnede door Willem van 't Woudt uit 1927.

op 19 oktober 1963 door Mgr A.C.Schaaper, vicaris-generaal van het Bisdom Rotterdam gelegd op de noord-westhoek van de kerk bij de Delftseveerbrug: "De Steen die de bouwlieden hebben verworpen, is juist de Hoeksteen

geworden" (Psalm 118:22). Op 5 mei 1964 ging de vlag in top: het hoogste punt was bereikt! Op 14 november van dat jaar volgde de plechtige inwijding van het gebouw, dat ca 640 zitplaatsen telt, door Deken F.Boelrijk.

Omdat de toren nog steeds een zéér markant punt is in dit stadsdeel, besloot de gemeenteraad tot aankoop ervan voor het symbolische bedrag van 1 gulden. De restauratie, die in mei 1972 gereed was, kostte heel wat meer: 290.000 gulden, waarin het kerkbestuur 40.000 gulden moest bijdragen. De kosten van de gehele kerk in 1869 kwamen neer op "maar" 90.000 gulden!

Pas drie jaar na de opening van de kerk kwam de pastorie gereed, die gebouwd werd tussen de kerk en de toren. Met het doel het oude "Smits" orgel, dat sinds 1965 lag opgeslagen, te herbouwen werd in 1977 de Stichting "Het Oude Johannes de Dooper-orgel" opgericht. Men kwam inderdaad tot restauratie, uitgevoerd door de Leidse orgelbouwer P.C.Bik, en het orgel werd op 30 maart 1979 opnieuw in gebruik genomen.

Tot zover de geschiedenis van de Johannes de Doperkerk te Vlaardingen. In een volgend nummer hopen we de geschiedenis van de drie andere parochies te behandelen, evenals die van alle andere rooms-katholieke instellingen in onze stad.

BIJLAGE

Pastors van de Johannes de Doperkerk te Vlaardingen.

1157

Thidbald, pastoor te Vlaardingen. Hij kreeg in genoemd jaar als huiskapelaan van graaf Dirk VI, de Grote Kerk aan de Markt toegewezen. Dirk VI had namelijk die kerk in dat jaar teruggekocht van de Abdij van Echter-nach, die de kerk in 738 van Willibrordus had gekregen. Deze handeling bezorgde Dirk VI veel problemen omdat de Abdij van Egmond bepaalde rechten op de kerk meende te hebben. Hij werd ervoor met de kerkelijke ban gestraft en dat noodzaakte zijn zoon, graaf Floris III, in 1162 vergiffenis te vragen voor de misstap van zijn vader en daarbij de Egmondse abdij weer in haar rechten te herstellen, zodat de banvloek over zijn vader en over hemzelf weer kon worden opheven.

Bij de restauratie van de Grote Kerk werd op 7 juli 1967 in een sarcofaag onder de kerkvloer het goed bewaarde stoffelijk overschot van pastoor Thidbald teruggevoonden. Hij moet vóór 1164 zijn overleden. In de sarcofaag werd ook een kleine miskelken schotel gevonden, die op het gemeentearchief worden bewaard. Zijn stoffelijke resten werden in 1971 in de inmiddels gerestaureerde kerk herbegraven, terwijl de sarcofaag in de kerk werd opgesteld.

Het stoffelijk overschot van Thibald zoals dat in 1967 diep onder de Grote Kerk werd aangetroffen.

1215 - 1216	Heer Henrik , die volgens het cartularium van de Egmonder Abdij tevens notaris was.
1303	Heer Andries , "parochie-paep".
1481	Herman van Lockhorst , pastoor. Hij stichtte in 1482 de kapel te Zouteveen.
1548 - 1549	Willem van Lockhorst , tevens deken van de St.Salvatorkerk te Utrecht.

- 1551 - 1552 **Johannes Jacobszoon.**
- 1568 - 1570 **Kornelis Pontiaenszoon.**
- 1570 - 1571 **Cornelis Adriaenszoon.**
- 1571 **Hendrik Jacobszoon van Os.**
- 1572 - 1682 Pastoors uit de omtrek verzorgen de ver-
strooide parochianen die in dit tijdvak in
schuilkkerken bijeen kwamen:
Godefridus van der Vliet uit Schiedam,
Bernardus Weerhaan en **Ludovicus Makeblijde**
S.J. uit Delft.
- 1682 - 1684 **Johannes Snoek**, overleden op 22 febr.1684.
- 1684 - 1695 **Karel de Bont**, pastoor licenciaal in de
Godgeleerdheid. Overgeplaatst naar Wormer.
(In het Bisschoppelijk Archief te Utrecht
berusten diverse brieven van deze pastoor.
Fotokopieën ervan zijn aanwezig op het ge-
meentearchief te Vlaardingen. Helaas zijn
deze slecht te lezen en bovendien voor het
merendeel in het Latijn gesteld.)
- 1695 - 1741 **Cornelis Gijsbertsz. van der Kun**, geboren te
Den Haag op 7 juni 1666. Norbertijner
monnik uit de Abdij van Heillessem bij
Tienen (nu Tirlemont, België). Te Vlaar-
dingen overleden.
- 1741 - 1779 **Nicolaas Dijkman**, pastoor. Onder zijn lei-
ding werd de schuurkerk met rieten dak door

een stenen kerkje vervangen. Het werd in 1779 ingewijd.

- 1779 - 1787 **Adrianus van der Sluis**, pastoor. Gekomen uit Moordrecht en vertrokken naar Den Haag.
- 1787 - 1802 **Albertus Ter Beek**, Gekomen uit Den Briel en vertrokken naar Noordwijk.
- 1802 - 1831 **Theodorus van Stavelen**. Geboren te Amsterdam, febr.1757. Kwam uit Bergen (NH) en is in Zouteveen overleden op 26 juli 1831. Hij stichtte in Vlaardingen een Godsdienstig Leesgezelschap en ijverde voor een eigen R.K.Begraafplaats, die in 1820, door schenking van grond aan het Emaus door de familie Van Mil, gerealiseerd kon worden en op 2 mei van dat jaar werd ingewijd. (Die begraafplaats werd in 1983 gesloten, maar is nu het rooms-katholieke gedeelte van de Algemene Begraafplaats die er naast ligt).
- 1831 - 1838 **Antonius Gijsbertus Faber**, pastoor. Ingekomen van Hoogwoud (NH) en in Vlaardingen overleden op 19 april 1838 op 48 jarige leeftijd.
- 1838 - 1847 **Joannes Josephus van Reysen**, pastoor. Geboren te Rotterdam, ingekomen van Moordrecht en overleden te Zouteveen op 19 maart 1847, 47 jaar oud. Hij was de stichter van de vroeger zeer bekende vereniging van liefdadigheid "Sint Vincentius à

Paulo" te Vlaardingen.

- 1847 - 1849 **Andrea Mattheus van Lottum**, pastoor. Geboren te Amsterdam, ingekomen van Buitenveldert bij Amsterdam en vertrokken naar Wateringen. Overleden op 20 april 1890.
- 1849 - 1863 **Theodorus Henricus van Deijl**, pastoor. Geboren te Rotterdam. Ingekomen van Rinne-gom bij Egmond en in Vlaardinger-Ambacht overleden op 3 sept. 1863, 56 jaar oud. Hij stichtte in 1856 het Oude Liedenhuis aan de Gedempte Biersloot dat tot september 1893 bestond en dat werd opgevolgd door het St Laurentiusgesticht.
- 1863 - 1868 **Joannes Stephanus Gerardus Broeke**, pastoor. Geboren te Amsterdam. Ingekomen uit Zierik-zee en te Vlaardinger-Ambacht overleden op 26 oktober 1868, op de leeftijd van 45 jaar.
Deze pastoor legde op 22 april 1868 de eerste steen voor de kerk aan de Hoogstraat.
- 1868 - 1902 **Wilhelmus Arnoldus Boerkamp**, pastoor. Geboren te Grave op 7 mei 1820. Hij kwam van Haarlemmermeer, waar hij kapelaan was geweest, naar Vlaardingen. Op St. Laurentiusdag, 10 augustus 1893, vierde hij hier zijn 50 jarig priesterjubileum en hij ging in 1902 met emeritaat. Op 13 juli 1905 overleed hij te Rotterdam, maar werd in Vlaardingen bijgezet in het Priestergraf aan het Emaus.

Foto t.g.v.het 50 jarig priesterjubileum van pastoor Boerkamp in de Johannes de Doperkerk, 10 augustus 1893.

Ter gelegenheid van zijn jubileum werd in 1893 het R.K.Armhuis St.Laurentius aan de Gedempte Biersloot gesticht. Het pand werd in 1938 gesloopt en het terrein met woningen bebouwd.

1902 - 1911

Petrus Johannes Dominicus Wouterlood, pastoor. Geboren te Schiedam op 11 december 1850, priester gewijd op 15 augustus 1875, kapelaan te Westerblokker tot 1877, daarna te Amsterdam in "De Posthoorn" van 1877-1891; pastoor te Oude Schild 1891-1896; te

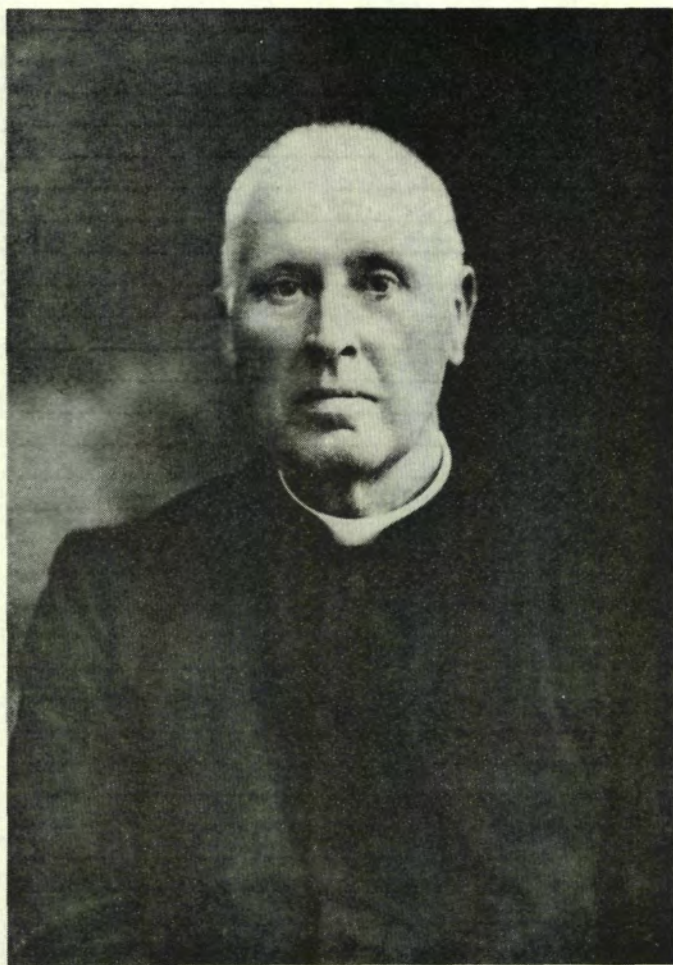

*Pastoor
P. J. D. Wouterlood.*

Bleiswijk 1896-1902. Hij overleed in Vlaardingen op 13 december 1911.

1912 - 1925

Johannes Leonardus Wouters, pastoor. Priester gewijd op 15 aug. 1887, als pastoor in Vlaardingen geïnstalleerd op 12 jan. 1912. Ging in 1925 met emeritaat en overleed te Alphen aan den Rijn op 24 maart 1929 op de

*Pastoor
J. L. Wouters.*

leeftijd van 65 jaar. Zijn lichaam werd op 27 maart d.a.v. bijgezet in het Priestergraf aan het Emaus te Vlaardingen.

Het R.K.Kerkkoor ca 1928. Vooraan, 4e van rechts, pastoor H. J. Maas. Verder onder meer op deze foto meester Kosten van de Jongensschool, De Bogerd, Suiker, Naastepad, dirigent Annold Vranken, Van Dije, Keune en meester Elbers.

1925 - 1936 **Hendrikus J. Maas**, pastoor. Ingekomen uit Katwijk. Vierde in Vlaardingen op 16 aug. 1928 zijn zilveren priesterfeest en vertrok in februari 1936 naar Noordwijkerhout.

1936 - 1947 **Johannes van der Sman**, pastoor. Ingekomen uit Rhoon.

- 1947 - 1953 **H.Theissen**, pastoor.
- 1953 - 1961 **H.A.A.Rouw**, pastoor. Geboren te Rotterdam 25 juli 1904, priester gewijd op 2 juni 1928. Kapelaan te Langendijk (NH), Den Haag en Rotterdam. Hij werd in 1951 pastoor te Yerseke en kwam vandaar naar Vlaardingen. Per 30 juni 1961 werd hij benoemd tot pastoor aan de St.Willibrordusparochie te Wassenaar.
- Zijn pastoraat in Vlaardingen was heel moeilijk: Niet alleen werd in 1951 de Willibrordusparochie afgesplitst van het westelijk stadsdeel en de Heilige Geestparochie in 1953 van het oostelijk stadsdeel, maar hij kreeg ook te maken met de sloop van zijn kerk en de noodmaatregelen die daarop volgden.
- 1961 - 1971 **F.Grent**, pastoor. Geboren te Wervershoof op 25 sept.1909, priester gewijd op 6 juni 1936. Ingekomen uit Den Haag, waar hij moderator en godsdienstleraar was aan een R.K.Meisjeslyceum. Hij overleed op 19 mei 1972 ten gevolge van een auto-ongeval te Alkemade.
- 1971 - 1981 **Arnoldus J.M.Duyvesteijn**, pastoor. Geboren op 1 april 1922. Ingekomen van Schiedam, waar hij directeur was van het toen opgeheven St.Franciscus Liefdewerk. Ging op 24 mei 1981 met emeritaat.
- 1981 **Jan J.Eykman**, pastoor.

EEN KLOEKE HOLLANDSE SCHIPPER

"De lezers staan mij toe mij een kleine afwijking in de tijdorde te veroorloven, om hen een minder bekend geval van schipper Jan van Dijk mede te deelen, die met zijn schip "de Scheepsbouwerij" den 30 Maart 1808 in de Noordzee op de hoogte van Katwijk door een Engelsch oorlogsfregat werd genomen. De bemanning moest op de fregat overgaan, de schipper bleef alleen aan boord en vier Engelschen, een luitenant en drie matrozen, kwamen bij hem over. Het bleek Van Dijk alras dat de zeevaartkundige kennis van den luitenant niet groot was en zag daardoor kans het schip naar de Hollandsche kust te sturen, terwijl de Engelschman zijn eigen land dacht te naderen. Het schip zeilde brutaal het Brielsche zeegat binnen, ofschoon Van Dijk wist dat tengevolge van den lagen waterstand het op de Maasdroogte aan den grond zou komen. Eenige Brielsche loodsen kwamen opdagen met een, waarschijnlijk van de Engelschen gekaapte sloep, genaamd "The Seahorse", waardoor de luitenant nog niet op de gedachte kwam welke poets hem gebakken was. Toen hij het tenslotte bemerkte, vlood hij woedend naar de kajuit om zijn wapenen te halen, doch die Goddamned Dutchman schoof de kajuitskap dicht en zoo zat de luitenant gevangen.

Aan Van Dijk werd den 12 mei 1808 te 's-Gravenhage in een aanzienlijke vergadering, door den Minister Gogel, een groote gouden medaille uitgereikt, welke thans berust bij den heer Mr S. van Gijn te Dordrecht".

(Bron: "Vlaardings donkere jaren 1780-1811".

Auteur onbekend. Handschriften verzameling Stadsarchief).

MIJN SCHOOLJAREN

Door A.J. van Druten.

[Onderstaand artikel werd ingezonden als antwoord op de vragen van een enquête betreffende het onderwijs, door het Streekmuseum Jan Anderson.]

Ja Jan, daar vraag je mij iets te vertellen over het Katholieke onderwijs in Vlaardingen. Ja zeg, of dat zo eenvoudig is, dat is notabene voor mij 43 jaar geleden. Maar goed, alles wat ik weet of na kan gaan zal ik je vertellen, maar of je er veel aan hebt weet ik natuurlijk niet, want ik heb nooit ingrijpende veranderingen meegemaakt. Ach, wat moet ik zeggen. Vlaardingen was toen nog niet zo groot, vrij Christelijk en rustig; alles ging zo z'n gangetje en dat vond ook zijn weerklank op de scholen. Maar je moet wel begrijpen dat wat ik je nu vertellen ga, over een periode is dat ik op school ging. Hoe het er dus op diezelfde scholen voor of na mijn tijd aan toe ging week ik niet.

Maar laat ik mij eerst eens voorstellen. Arnoldus Johannes van Druten, zoon van Arnoldus van Druten en Maria Johanna van Buitenen. Vader kwam uit Utrecht en moeder was een geboren en getogen Vlaardingse. Ik ben geboren op zondag -dus een Zondagskind-, 8 november 1925 ten elf ure voormiddag in het huis Waalstraat no.32, waar mijn ouders toen woonden. Dat was een paar huizen voorbij Van Noort, die zaak in huishoudelijke artikelen op de hoek van de Waalstraat en de Kuiperstraat, weet je wel? Later heeft er dacht ik nog een bloemenwinkeltje in ons huis gezeten, van Vecht.

Maar laat ik verder gaan. Ik was dus op zondag geboren en

Arnoldus Johannes van Druten als 5e klasser.

werd dus op diezelfde dag gedoopt. Ja, dat was vroeger zo, na de geboorte gelijk dopen, dat was nu eenmaal de leer van de kerk en daar had je je als gelovig mens maar aan te houden. Ja, net wat je zegt, dat is nu wel anders....

Maar om nog even op dat dopen terug te komen: ik ben gedoopt door kapelaan Braak -volgens mijn doopbewijs- in de "Roomsch Katholieke Parochiekerk St.Johannes de Doo-per", Hoogstraat 26 te Vlaardingen.

Ja vraag je en toen ? Toen ik dan drie of vier jaar was ging ik natuurlijk eerst naar de "Fröbelschool" zoals dat toen heette [genoemd naar Friedrich Fröbel (1782-1852), Duits pedagoog, die nieuwe opvattingen en nieuwe methoden in de kleuteropvoeding introduceerde] -de 'kakschool'- zeiden ze vroeger. Dat was bij de zusters aan de Hoflaan nr 18. Officieel heette dat "De Mariaschool van de Zusters van de Liefde van Onze Lieve Vrouw van Amersfoort". Ja ik ben het met je eens als je zegt dat het een hele mond vol is... Vier maal per dag moest je door je vader of moeder -meest moeder- gebracht en gehaald worden en dat was toch altijd nog wel een kwartier lopen want fietsen was er toen nog niet zo bij, trouwens... ze hadden thuis geen eens geld om fietsen te kopen in die crisistijd.

Maar laat ik verder gaan. Ik kwam terecht in de klas bij juffrouw Mina. Die juffrouw had een lam handje en was één van de drie zussen die met elkaar woonden aan de Schiedamseweg, ze heette De Wit. Mien was de kleuteronderwijzeres, dan had je haar zus Cato, die was voor de huishouding en de derde dreef een winkeltje in haak en breiwerk, dat was ongeveer ter hoogte waar nu die zaak van Evatoom zit. [Zát!] Ik weet dat nog zeer goed want moeder breidde veel en wanneer je bij De Wit wol kocht dan kreeg je gratis onderricht in het breien. Ik ben vaak in dat winkeltje geweest met mijn moeder. Het was een klein, ouderwets, maar heel schoon winkeltje. O ja, ze hadden vroeger ook nog een broer die een schuit had. Die was schuitenschipper, zoals ze dat vroeger zeiden. Maar over die schoolperiode kan ik mij natuurlijk verder niets meer herinneren, daar was ik te klein voor.

In die tussentijd waren wij verhuisd van de Waalstraat 32 naar Prins Hendrikstraat 43. Dat was in mei 1926.

De jaren gingen voorbij en de tijd van de grote school

brak aan en omdat ik in november 7 jaar zou worden mocht ik al met het nieuwe schooljaar op 1 september naar de grote school. Nou dat was in die tijd een mijlpaal in je leven.

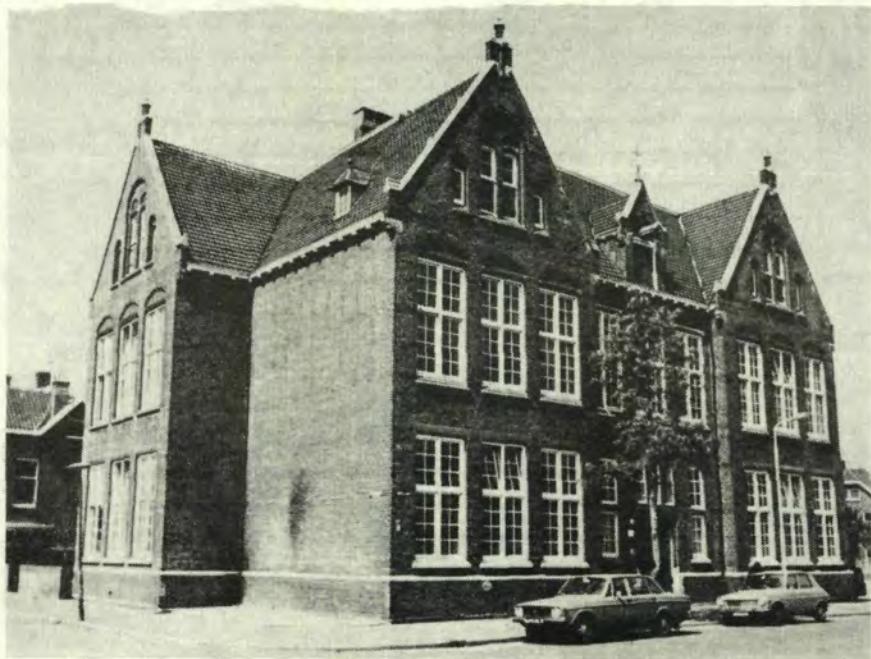
Er waren in die tijd twee Roomsche Katholieke jongensscho-

*De Jongens-
school aan de
Maassluisse-
dijk.*

len, één aan de Maassluisschedijk no.84 en dat was de Roomsche Katholieke Parochiale jongensschool St.Jozeph, dat was een school voor laten we zeggen gewone jongens en dan had je aan de Boschlaan no.52 de St.Willibrordus-

De St.Willibrordusschool aan de Boslaan.

school, dat was dan een school voor jongens van wie de ouders dachten dat ze iets méér waren, begrijp je ? Ik ging dus naar de school aan de Maassluisschedijk. Het hoofd van die school was meester Elbers, de "bovenmeester" heette dat toen en hij woonde aan de Schiedamscheweg no.50. Hij was ook onderwijzer voor de 7e klas, maar omdat ik daar nog lang niet aan toe was begon ik bij

Een klas van de R.K.Parochiale Jongensschool St.Jozeph vóór 1932. Links bovenmeester Elbers, midden meester Ton van Zwieten.

meester Juin die de eerste klas had, waarover ik mij verder echt niets meer weet te herinneren. Het enige wat ik mij nog herinner is dat er eens een foto van de klas werd gemaakt, dat gebeurde op de speelplaats, maar of die foto niet goed uitgekomen is weet ik niet, maar we hebben er nooit iets van gezien. Later, ik meen in de vierde of

vijfde klas kwam er ook eens een schoolfotograaf en die foto heb ik nog en dat zijn geloof ik de twee enige keren geweest.

In de tweede klas kwam ik bij meester Bastiaanse, bijgenaamd "tikkie noga". Waarom hij deze bijnaam had heb ik nooit geweten. Meester Bastiaanse woonde aan de Anthony Knottenbeltsingel, ik meen op no.11.

Ja, in de laagste klassen gebruikten wij nog de lei met griffel, ik had dan ook een sponsendoos. Daar kon je aan de ene kant een sponsje in doen en aan de andere kanteen stukje zeem. Lezen heb ik geleerd op het leesplankje: je kent het wel: aap, noot, mies enz. Schrijven zeg je? Ja hoor, dat deden wij met de kroontjespen, ik heb nooit anders in mijn handen gehad. En daar mijn vader kleermaker was en veel stalen kreeg van stoffen, maakte hij altijd een mooie inktlap voor mij.

Meester Elbers junior, dat was dus een zoon van de bovenmeester, had klas 3 en 4. Hij was een rotvent en niet zo geschikt voor onderwijzer. Hij is dan ook niet lang onderwijzer aan de school geweest.

Meester Nientiedt, een forse man die altijd een pijp rookte, woonde in de Sportlaan. Hij had klas 5 en 6a.

O, de leervakken vraag je, ja, die weet ik nog goed: rekenen, Nederlandse taal, schrijven, lezen, aardrijkskunde, natuurkunde, vaderlandse geschiedenis, tekenen, zingen, godsdienst, algebra, gymnastiek, gedrag, vlijt, en kerkbezoek. Opgemerkt dient te worden dat dit de leervakken uit de hoogste klassen waren, dus klas 5, 6 en 7. De beginselen van het algebra werden alleen geleerd in de 7e klas. Een rapport kregen wij, meen ik, viermaal per

jaar en dat moest dan, ondertekend door de vader van de leerling, weer mee teruggebracht worden.

...nee, huiswerk had je niet veel, dat bestond alleen uit het leren van aardrijkskunde, natuurkunde en godsdienst en een heel enkele keer wat rekenwerk. Nou, die gymnas-

Klasfoto in de Jongensschool vóór 1932.

tiek stelde niet veel voor. Dat gebeurde in de gymzaal van het "Handelsgebouw" aan de Parallelweg, maar als het mooi weer was en de meester had geen zin dan gingen we de Parallelweg omlopen. Ja hoor, dat ging allemaal netjes in de rij, twee aan twee. Ook gebeurde het wel eens dat wij gingen voetballen aan de Sahara, weet je wel: waar nu het Oranjepark is.

Ja, als je nou goed je best had gedaan en je ging "over" dan kwam je tenslotte bij meester Elbers, die had dus klas 6b en 7.

De schooltijden vraag je. Nou dat was 's morgens van 9 tot 12 uur, met om half elf een kwartier speeltijd en 's middags van 2 tot 4 uur. Woensdagmiddag en zaterdagmiddag vrij. Het aantal leerlingen per klas varieerde tussen de 30 en 40.nee, van rivaliteit tussen Openbaar, Protestant Christelijke- en Rooms Katholieke scholen heb ik nooit veel kunnen merken. Maar misschien kwam dat doordat wij een afgesloten speelplaats hadden ?

Ja, vakantie hadden wij natuurlijk ook, maar niet zoveel als tegenwoordig. Je had de Paasvacantie, -circa 1 week-, de Pinkstervacantie -3 á 4 dagen-, de Kerstvacantie -van één á twee dagen voor Kerstmis tot 2 januari- en dan de grote vakantie -dat was de hele maand augustus- en dan had je het gehad.

Of ik schoolgeld betaalde ? Ja, naar ik me nog herinner was dat 7 cent per week. Aan een schoolreisje deden wij ook hoor, maar dat was alleen bestemd voor de leerlingen van de hoogste klassen, 5, 6 en 7. Dat was dan altijd de eerste of tweede dag in de grote vakantie, maar natuurlijk niet op een zaterdag of zondag. Je betaalde daar 6 cent per week voor. Ik herinner mij één schoolreisje, dat was in 1937, het jaar van de wereld-jamboree in Neder-

land. Wij gingen toen naar Overveen. Daar had je de speeltuin "Kraantje Lek". We gingen toen ook nog naar Soesterberg en omgeving, ja, dat kan ik mij nog heel goed herinneren. Van de twee andere reisjes weet ik niets meer, het is allemaal ook zo lang geleden hé ?

Je kon op school ook nog sparen. Dan kreeg je een kaart en kon je iedere week één of meer zegels van 5 cent per stuk kopen, al naar gelang je ouders geld hadden. Je kon die zegels dan op een kaart plakken -ik meen 25 per kaart- en was de kaart vol dan werd het bedrag van die kaart op een spaarbankboekje geschreven.

Het godsdienstige leven nam op onze school natuurlijk een belangrijke plaats in. Zo was er om te beginnen elke morgen om half acht de schoolmis en werd er van je verwacht dat je toch minstens twee, drie maal per week daar naar toe ging en... dat deed je ook, want iedere dag werd het kerkbezoek opgenomen en dat kwam dan op je rapport. Was het zo dat je wel eens een week niet was geweest, dan moest je wel vertellen hoe dat kwam. De schoolmis duurde ongeveer 20 á 25 minuten want er werd niet in gepreekt.

Ieder eerste vrijdag van de maand was er altijd een uitgebreide dienst en werd er ook wel gezongen. Dan kwam tegen vieren de bovenmeester in iedere klas zeggen "jongens, morgen is het eerste vrijdag van de maand. Om half acht gezongen Heilige Mis en om half tien school en ik verwacht dat jullie er allemaal zijn". De eerste tien of vijftien banken waren dan bestemd voor de leerlingen van de Boschlaanschool, ja want die hadden een streepje voor. Maar dat was trouwens altijd zo, de jongens van de Boschlaan zaten iedere dag vooraan in de kerk.

De lessen op school begonnen en eindigden altijd met het

"Vóóraan in de kerk".

Onze Vader, Wees Gegroet en nog een klein gebedje, een schietgebedje noemden ze dat. De godsdienstleer bestond in de lagere klassen uit het leren van de kleine catechismus en in de hogere klassen van de grote catechismus. Om deze catechismus draaide eigenlijk het hele geloof, want werd er bijvoorbeeld een volwassene Katholiek dan moest hij altijd de catechismus leren. De catechismuslessen werden ieder vrijdag overhoord door de meester of door de pastoor of kapelaan die altijd op vrijdag in iedere klas een half uur godsdienstonderricht gaf. Het gezamenlijk zingen op school bestond voor de helft uit Katholieke liederen.

Verder gingen wij eens in de maand gezamenlijk met de

school biechten en dan was het hard lopen van school door de Dijksteeg, Paterstraat en Achteromme naar de kerk, want hoe eerder je er was, hoe eerder je naar huis kon of spelen!

Schoolmaaltijden vóór de oorlog, dus in mijn tijd, nooit iets van gehoord of gezien. Micchien vóór mijn tijd, dat weet ik niet. Ook overblijven tussen de middag gebeurde praktisch niet, want Vlaardingen was niet groot, dus kon iedere jongen tussen 12 en 2 naar huis. Ik herinner mij wel dat er twee jongens overbleven, dat waren Frans Liebrechts en zijn jongere broertje. Dat waren boerenjongens en die woonden aan de Trekkade en het waren de twee enige jongens die met klompen op school kwamen. Zij mochten in de winter, als het vroeg donker was, een half uur eerder naar huis want het was een eind lopen en dan langs dat water niet verantwoord. ...nee hoor, er kwam géén jongen op de fiets. Alleen de onderwijzers kwamen daarmee.

In elke klas was een schoolbibliotheek met boeken voor je eigen leeftijd. Daar kon je dus een boek uitzoeken en als je vóór tijd met je les klaar was ging je zitten lezen. Ook was er wel vrij lezen, maar ik geloof niet dat je het boek mee naar huis mocht nemen, ik dacht van niet.

Eén ding moet ik nog vermelden bij het godsdienstig leven op school. Wanneer je 7 jaar was deed je in de kerk je eerste Heilige Communie en als je 14 was, in ieder geval vóór je van school af ging, deed je je plechtige Heilige Communie of vernieuwing van je doopbeloften zoals dat toen heette. Eens in de drie of vijf jaar, dat weet ik niet precies meer, kwam de Bisschop van Haarlem in de kerk het Heilig Vormsel toedienen. Ja, dat waren hoogtepunten in je leven. Als ik dat dan vergelijk met tegenwoordig....

...nee, een dokter of schooltandarts was er in mijn tijd niet, zo luxueus waren we toen nog niet hoor.

Ten laatste mag ik niet vergeten te vermelden dat wij op onze school ook nog een werkster hadden. "Schoolwerkster" heette dat toen. Want ja, de boel moest toch een beetje schoongehouden worden. ...Nee een schoonmaakploeg zoals ze die tegenwoordig hebben, nee hoor, zover waren wij toen nog niet. Die schoolwerkster was mevrouw Hulspas-Boeije. "Zeg maar Willemien hoor", zei ze altijd.

Wilhelmina Boeije was getrouwd met Andries Hulspas, maar iedereen noemde hem Dries. Ze hadden vier kinderen: Marie, Janus, Sjaan en Theo. Deze laatste twee waren tweelingen, waarvan Theo op 1 juni 1958 tot priester werd gewijd. Deze familie woonde in de Stationsstraat 105 en dat was boven de stoffeerderij van Muylaert, je weet wel, vroeger was daar een garage in gevestigd.

Dries heeft vroeger nog op de loggers van IJzermans gevarren. "Dat was wel arremoei hoor, die visserij" zei ze altijd, "en dan met vier kinderen". En daarom verdiende ze er wat bij met de school schoonhouden. Maar vóór de oorlog kon Dries in dienst komen bij de Holland Amerika Lijn en was hij in het buitenland toen de oorlog uitbrak en zodoende kwam hij te varen voor de geallieerden in de convooidienst van Amerika naar Rusland. Als je die verhalen van hem hoorde...

Maar laat ik niet afdwalen. Circa 25 jaar heeft mevrouw Hulspas de school schoongehouden. Zeg maar het bloed onder haar nagels uitgewerkt, vertelde haar dochter mevrouw Nelemans-Hulspas mij. Want het was hard werken hoor. 's morgens van 7 tot 9 uur en 's middags van half vijf tot half zeven. Ook de woensdag- en zaterdagmiddag was zij bezig en het was allemaal boenen en schrobben op die hou-

ten vloeren in de klaslokalen en die stenen gangen en dan helemaal alleen.

Ook in de vacaties moest ze hard werken om de boel klaar te krijgen en dan maar voor negen gulden per week.

In de wintermaanden kreeg ze f 1,50 per week meer, maar daarvoor moest ze dan wel iedere dag in de vijf klaslokalen 's morgens die grote kachels aanmaken, je kent die dingen toch wel? Ik geloof dat er een half mud kolen tegelijk in ging.

In de grote vakantie, in augustus, was het grote schoonmaak en dan mocht ze tien dagen hulp nemen. Haar schoonzuster kwam haar dan helpen. Maar ondanks alles is ze toch nog oud geworden, want twee dagen voor haar 88e verjaardag is ze gestorven in het bejaardencentrum De Meerpaal.

Nadat ik 14 jaar geworden was en alle klassen had doorlopen, zat mijn schooltijd er op en besloot ik het beroep van mijn vader te kiezen. En daarmee ben ik aan het einde van mijn verhaal gekomen. Niet spectaculair, zoals je hebt kunnen lezen. Maar achteraf bezien was het toch de mooiste tijd van mijn leven.

Nu ik hier voor het raam dit verhaal zit te schrijven zie ik de jongens en meisjes van nu naar school gaan en thuis komen. Moderner, makkelijker en vrijer dan in mijn tijd. Maar ondanks dat het vroeger met alles veel strenger was zou ik toch in deze tijd, anno 1983, niet graag in hun schoenen staan.

OUD VLAARDINGEN

Door C.M.van den Berg-Akkerman.

Het is geweldig, zoals Vlaardingen sinds de jaren negentienhonderd gegroeid is. Van een vissersplaats met ongeveer 20.000 inwoners, is het inwonerstal ongeveer vervierdubbeld, maar de groei is er de laatste jaren uit, we zijn nu een stad, met, zoals iedereen weet, nog maar net 76.000 inwoners.

Van vissersplaats is Vlaardingen een industriestad geworden. Langzaam maar zeker verdween de visserij. Wat over is, is niet belangrijk meer voor het bestaan van de inwoners. De scheldnaam "haringkoppen" is zo goed als verdwenen. Een Vlaardinger was vroeger een haringkop, ook al was je vader schoenmaker of smid, net zoals een Schiedammer een jeneverneus heette.

Ouderen blikken soms met enige weemoed terug, omdat onze stad destijds zo iets eigens had. Kan men Vlaardingen indenken zonder de havens ? O, die vlaggetjesdag in het voorjaar, als de vloot klaar lag om uit te varen. De koninginnedag op het Flardingaveld, waar heel de bevolking met hart en ziel bij betrokken was. De straten, waar huis aan huis werd gevlaggerd: het was hartverwarmend! De paardenmarkt met de noga en de hollandse wafels, die iedereen op zo'n dag kocht, het hoorde er bij.

Nu ja goed, alles is veranderd, niet alleen onze stad, wij ook! Niemand leeft meer zoals zijn grootouders. Stel je voor! Die primitieve tijd verlangen we niet terug, maar misschien wél eens de warmte en de medelevendheid uit die jaren. Die was stellig sterker dan nu, men kende elkaar, maar we moeten het niet overdrijven. Ook toen was er standsverschil, een schippersvrouw voelde zich koningin met haar gouden oorhangers. Een schipper ? Nou, dat

Feestelijke drukte bij het Flardingaveld aan de Hofsingel.

was de baas op de logger en mocht hij misschien wat onderdanig zijn bij de reder, de matrozen hadden ontzag voor hem. Hij was een persoonlijkheid!

Als kind woonde ik in het oude Vlaardingen, ik ging in het Westnieuwland op school. Het was school B, een openbare school. Elke dag liep ik door de Ridderstraat, langs het winkeltje van Jansje Duyk.[1]. Daar kon je hele of halve centen omzetten in snoep. Ze had een theeblad onder de toonbank staan, wat ze tevoorschijn haalde als je kopen wilde. Er was duimdrop en zoethout, en er waren droge tranen en polkabrokken. Jansje lette er op dat je niet met je vingers aan dat lekkers kwam, haastig streek

ze je cent of halfje in de la. Kon je niet vlug genoeg kiezen, dan spoorde ze je ongeduldig aan.

Niet altijd was er trek in zoetigheid, soms ging je de winkel tegenover haar in, de groentenwinkel van Van Oosten. Daar kreeg je een winterwortel voor je geld of appeltjes waar een plekje aan zat. Ja, erg kieskeurig waren de kinderen toen niet. Maar een winterwortel was lekker, je schrapte hem schoon langs de muur en gebruikte voor de rest je zakdoek. Heerlijk kon je kluiven op zo'n peen!

Doorlopend in de Ridderstraat was wat verder een steegje en aan het eind daarvan woonde Lijtje, het brokkenvrouwtje. [2]. Ze bakte zoute brokken en als je die voor je moeder halen moest, kreeg je, als ze een goede bui had, wat brokkengruis toe. Dat was een pure lekkernij, waarop je altijd hoopte dat ze het gaf.

Wat verderop waren nog een paar winkels. Onder anderen op de hoek van de Markgraafstraat een bakkerij van Molen-dijk. Voorbij de Nieuwelaan kwam je in het Westnieuwland, met rechts de Struykstraat en links de eerste Nieuwlandsteeg. Op de hoek van die steeg stond bijna dagelijks een vreemde figuur. Wij noemden hem "Piereseel" : pet op de neus, vinger bij de mond, ja, zo hing hij daar rond. Men beweerde dat hij een verlopen grootheid was, van afkomst een jonkheer Piershill, maar of dat waar was ben ik nooit te weten gekomen. [3].

In een duister winkeltje op de hoek van de volgende steeg woonde de fotograaf Ball. [4]. Een armoedig bestaan in die jaren. Verder was er Arbman, in huishoudelijke waren en een soort drogisterij. Om de school weer volop verleiding voor de schooljeugd. Ene Jansje zat in de gang met een mandje kleine appeltjes en een paar huizen verder Neel de Wrat met een tafeltje kleurig snoepgoed. Bovendien recht over de school de familie Visser,

*Johan
Frederik
Leendert Ball,
fotograaf.*

eveneens met snoep voor de jeugd. Het scheen alles bij elkaar nog wel wat op te leveren, al zaten ze bijna op elkaars lip.

Naast Visser woonde het joodse lorrenvrouwkje Enzel. Haar

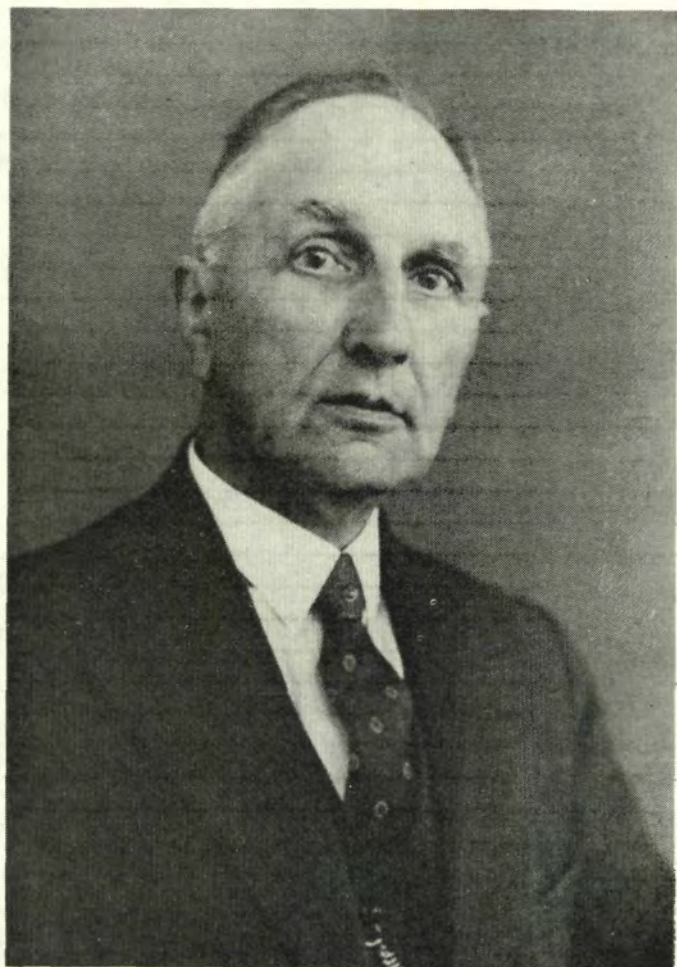
schelle stem waarmee ze om lorren en benen gilde, hoor ik in gedachten nog. Zij was een bekende figuur, klein, met felle donkere ogen. Ze mocht helaas de nazi-terreur niet overleven.

In het Westnieuwland waren veel winkels: de bakkers Van Tienen en De Wit, Hoogerwerf, de kruidenier en Klinge, de melkboer. Dan kleermaker Van Krimpen en aan diezelfde rij was ook nog een Hervormde pastorie. Op de hoek van de Paterstraat, ook "Koeiensteeg" genoemd, was Verboom, de drukker en daarnaast de weduwe Pleysier met manufacturen. De kleine huisjes in de vele stegen waren allemaal bewoond. Het was een armelijke bedoening, alles zeer bekrompen en toch leefden in die kleine huisjes soms nog grote gezinnen. Nú vraag je je af hoe dat mogelijk geweest is.

Dagelijks als ik naar school ging kwam ik in die buurt en speelde er op het schoolplein. Hoofd van de school was de heer E.J.Visser, een echte liberaal. Een slanke lange man, die dikwijls neuriënd door de school liep. Ik heb aan hem goede herinneringen bewaard, al heb ik nooit bij hem in de klas gezeten.

Hij hield veel van zingen en was stellig een voorstander van veel lichaamsbeweging. We kregen toen al een uur gymnastiek in de week en we liepen in optocht naar de turnzaal in de Nieuwe Kerkstraat. Als het regende en we in 't vrije kwartier niet naar buiten konden, dan stelde hij ons in rijen van vier op in de vestibule. Al marcherend moesten we rondlopen en zingen, zelf leidde hij het geheel. Hij gaf de toon aan en met iets gebogen hoofd sloeg hij de maat.

Mijn klasse-onderwijzer was meester Van Leeuwen. Een rus-

*Ewoud Jacobus
Visser.
Hoofd van de
Openbare
School B aan
het Westrieuw-
land van 1911-
1936.*

tige, enigzins nerveuze man, die soms geweldig driftig kon worden als de jongens hem plaagden. Dat was altijd een angstig moment, maar overigens was het een prettige onderwijzer. Van het personeel herinner ik me verder nog

meester Hoogerwerf. Een korte gezette man, druk in zijn bewegingen. Hij leerde de kinderen het oude liedje:

A a a, de meimaand komt, hoera!" enz.

Waarop de lieve jeugd onmiddellijk zelf verzong:

E e e, de meester zit op de plee!

Dat laatste speelde namelijk nog al een rol in het dagelijks patroon van meester Hakbijl, omdat er bij hem in de klas een toilet was. In de deur ervan zat een ruitje en de eerwaarde oude meester trok zich iedere morgen achter die deur terug. Hij nam stevast een papiertje mee, vermaande de klas rustig te zijn en ging. Je wist nooit precies hoe lang hij weg bleef en dikwijls werden de jongens baldadig en rumoerig. Dikwijls stond hij te loeren achter het ruitje, wás er dan opeens en liep zonder iets te zeggen naar het bord en schreef de namen op van de grootste belhamels. Het gaf altijd even schrik je naam op het bord: het betekende schoolblijven. Meester Hakbijl deed denken aan een oude eerwaarde grootvader.

Heel andere typen waren de meesters Kuiper en Smit, socialisten, die op 1 mei met een rode tulp in hun rever op school kwamen.

Natuurlijk waren er ook juffrouws. Ik herinner me drie namen: Van Heyst, Bijloo en Beugeling. Het hoofd van de kleuterschool was juffrouw Fokkens.

Godsdienst werd op school niet gegeven, maar op woensdagmorgen mochten wij naar juffrouw De Reus die daarin les gaf van half twaalf af in het kerkeraadskantoor op de Maassluissedijk. Daarvoor mochten wij dan eerder weg.

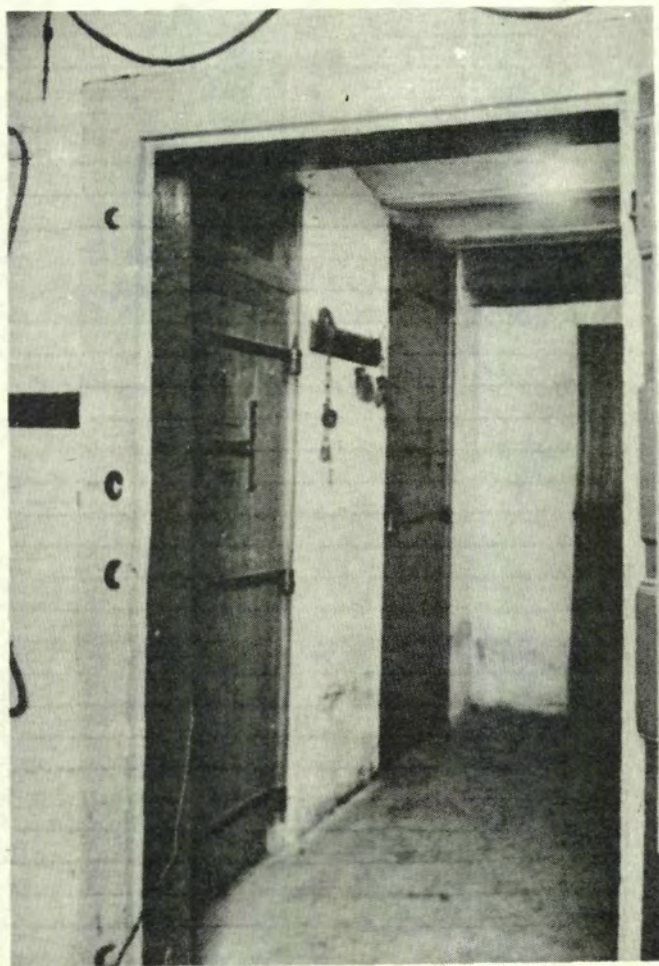

Er waren destijds nog twaalf klassen. Om het half jaar werd je verhoogd, namelijk eind april en eind oktober. Met twaalf jaar heette je volleerd en ging je van het "apenhok" af. Zo werd in die tijd de school gescholden, maar heel dikwijls had je maar wát spijt dat die fijne schooltijd voorbij was, vooral als je dan moest gaan werken.

Mijn ouders waren intussen verhuisd naar "het land". Zo heette het gedeelte óver de brug nu bekend als de Oostwijk. Ik bleef echter in het Westnieuwland op school en moest nu elke dag de Schoolstraat op, over de Markt naar huis. Soms ging ik door een steegje die de "Koeiensteeg" verbond met de Markt. Er was midden in die steeg een poortje en volgens de schooljeugd woonde daarachter een toverheks. De jongens bonsden op dat poortje en gilden "toverheks, toverheks!". Gekweld kwam de vrouw naar buiten en bedreigde de jongens die gillend van het lachen wegliepen. Het had iets geheimzinnigs. Hoewel ik niet geloofde aan toverheksen maakte het me toch angstig. Juist in die tijd, 1917/1918, waren ze aan het graven rond de Grote Kerk en ik zag daar een doodshoofd en beenderen liggen die me rillingen bezorgden en haastig naar huis deden gaan.

Rond die Grote Kerk op de Markt speelde zich het Vlaardingse leven af. Het was het hart van de stad, met het politiebureau en het stadhuis. Op dat stadhuis trouwde de burgemeester zelf meestal alle paren. Alleen als hij verhinderd was deed een andere ambtenaar dat.

Onder het stadhuis was het politiebureau met de cellen voor arrestanten. Menigmaal zagen we dronken kerels opbrengen. Beschonkenen zag je toen nog veel op straat. Nu worden ze als ze het te bont maken, per taxi naar huis gebracht.

*"Onder de
wacht".
De voormalige
cellen onder
in het oude
stadhuis.*

En dan de kerk! Wat een functie vervulde die in die tijd. Want Vlaardingen was een goed kerkse gemeente, men ging vaak twee maal 's zondags naar de kerk. Men had daar een

vaste plaats die eerst gekocht en jaarlijks met een vaste huur gecontinueerd werd. Soms werd die door de eigenaars weer onderverhuurd voor de avonddiensten.

VROUWENPLAATS

BEWIJS VAN ZITPLAATS

in de HERVORMDE KERK te Vlaardingen

voor *Christina Romijne Maria Brouwer Wd.*

geboren *2 Juni 1905*

Bank *I*, No. *1*, Plaats *5*.

Huurrecht f *63* — , met eene jaarlijksche huur van f *4.40*

VLAARDINGEN, den *1* Mei 19*16*.

H. de Buijn.

Een kerkdienst duurde in die tijd zo'n kleine twee uur, maar men had het geduld ze uit te zitten, al werd er onder de preek weleens een uiltje geknapt. Geen wonder, de mensen moesten elke dag hard werken en de boeren waren erg vroeg op geweest om de koeien te melken. Hun wagens met paard stonden gestald rond de kerk.

In grote getale kwamen mannen en vrouwen op naar de kerk. Eerst luidde de klok licht, maar de tweede klok, tien minuten later, luidde zwaarder en dringender. Op hun gemak wandelde men kerkwaarts en bezette daar de eigen plaats. Op de gaanderij rechts van het orgel de jongere en links

*Pentekening
van het
interieur
van de
Grote Kerk*

de oudere jeugd. Geen plaats bleef onbezet, het was een feestelijk gezicht al die mensen rond de kansel te zien zitten.

De toren had nog geen carillon maar de klokken luiden op bepaalde tijden en daarvoor hadden we een klokkenluider, Storm geheten. Die man was een bekende figuur in de stad. Iedereen kende hem, want hij was de man die vertellen kwam dat er een schip in aantocht was. Voor een logger

*De torenkijkers
Hendrik van
Minnen en
Adriaan Storm
op de toren-
omloop.*

hees hij een bal, maar was het een stoomfiets dan werd een kegel aan de lat gehesen.

De roep: "Een bal op, een bal op!", gaf veel beroering. "Welke logger komt er binnen?", vroeg men aan elkaar. De

torenkijker sprong op de fiets om het de vrouwen van de bemanning te vertellen en hij riep het zo onderweg wel tegen deze en gene. "Vrouw, je man is op komst, zo en zo laat buitnen", zei hij tegen de belanghebbende. Nou, en dan gingen ze ijlings naar het Hoofd om de geliefde man of zoon te verwelkomen. Wij moesten als kinderen wel eens naar een oom toe die binnen gekomen was. We moesten hem een hand geven en "welkom binnen" zeggen. Dat was zo de gewoonte.

Een overzicht van de visserijbedrijvigheid aan de Oosthavenkade, ter hoogte van de 1e van Leyden Gaelstraat.

Vlaardingen vissersplaats! O, die geur van haring en pe-

kel langs de havenkant. De vettige volle tonnen die daar gerijld lagen, waar we soms probeerden over te wippen met een handigheid van geroutineerden. Soms gingen ze rollen en dan sprong je er lachend af. Wij waren aan de geur van haring gewend en konden het niet hebben dat vreemden het een stank noemden. Het hoorde bij de stad en we aten de haring die we kado kregen vers en gebakken, knabbelden op een stuk zeekaak, van die groffe, tot je tandvlees er zeer van deed. Er was ook lekkere witte kaak maar ook die was hard.

We maakten in de tollentijd zwepen van boettouwtjes die we afbedelden op de boetschuren, als we koffie en brood bij opa moesten brengen. Vaak bleven de mannen 's avonds doorwerken als er een schip klaar moest en eten moesten ze hebben. Mijn moeder sneed het brood tegen haar borst en belegde de boterhammen met kaas en worst. De koffie ging in een blauw keteltje, de boterhammen in een stikkezakje! Dat zakje was van katoen, er boven door was een bandje waarmee het dichtgetrokken werd. Zo voorzien van proviand liep je langs de haven waar de schepen lagen. Dikwijls werd er gewerkt langs de kant, vooral als er pas een logger binnen was. Je stond daar dan te kijken hoe ze de tonnen openmaakten en de nieuwe haring keurden. Maar je moest verder, naar de Wilhelminahaven, de "pof-fertjesbrug" over. Zo werd de brug over de verbinding tussen de Oude Haven en de Nieuwe Haven door ons genoemd, omdat op de leuninggen allemaal rondjes zo groot als pof-fertjes lagen.

Op de Wilhelminahaven was de boetschuur van Jan Schippers. Het was een hoog gebouw met zo'n vier, vijf zolders. Je klom de trap op, op zoek naar opa. Op de eerste zolder liep je naar binnen, het rook er lekker

De koppen van de klinknagels van de brug over de verbinding Oude Haven/Kon.Wilhelminahaven deden de kinderen aan poffertjes denken.

naar touw en taan. Aan de achterkant, bij de ramen, zaten de boetsters. Ze waren bezig met de netten en zongen dikwijls met elkaar mooie christelijke liederen. "Moet je opa hebben?" riep er soms een, als ze je zagen, "die is boven!". Je bleef even staan en keek nieuwsgierig naar wat ze deden. Dan plaagden ze je en vroegen of je ook boetster worden wou. Ze waren altijd aardig en stopte je een "kloentje" (zo noemden ze een kluwentje boettouw) toe voor je tollenzweep. Dan ging je verder op zoek naar opa, die soms op de tweede of derde zolder werkte. Daar vond

ik hem dan, opa met de altijd ronde pet op. Z'n vrolijk twinkkelende ogen zagen je al gauw. "Ben je daar kind", kon hij zo goedig zeggen. Hij nam brood en koffie uit mijn handen en zocht dikwijls in zijn zak naar een cent, die hij voor je opdiepte en je gaf. Daar was je blij mee want je kon er genoeg lekkers voor kopen.

*Opa
Klaas
Akkerman.*

Eénmaal op de schuur bleef je rondkijken naar de mannen die met de netten bezig waren. En soms gingen die over een houten rol naar buiten, de wantwagens in. Dicht bij de open deuren keek je naar beneden de diepte in. Je benen trilden, zo eng vond je dat.

Op vergat je wel eens, totdat hij je opeens weer zag en naar huis stuurde. Niet altijd werkten de mannen en boeters op de schuur, soms stonden ze in het land. De netten hingen dan over palen en in het taanhuis werden ze door de mannen in grote ketels getaand.

Op gewone dagen werkte men tot half zes, maar in het hoogseizoen werd het soms wel negen uur. De dagen waren lang, vele mannen stonden 's-morgens om zes uur of nog eerder al naast hun bed. Een vrije zaterdagmiddag kende men niet, de winkels waren op gewone dagen tot acht uur open en 's zaterdags zelfs tot elf uur. Moe van het werken kwamen de mannen thuis van hun werk, met hun weekgeld, waarvoor dan nog vaak inkopen gedaan moesten worden. De mannen gaven zich een grote wasbeurt, deden schone kleren aan en waren dan pas klaar om de zondag te vieren! En wat ging er een geweldige sfeer uit van die zondag. Alles lag stil, er was bijna geen verkeer, de werkplaatsen en fabrieken, zo die er al waren, waren gesloten. Wat een rust lag er over die dag, alles ademde vrede. Over die stille stad begon de torenklok te luien. De eerste klok en daarna de tweede, zwaarder en dieper van toon. Ze riepen de mensen naar de kerk en ze gingen. Vrouwen in Vlaardingse klederdracht, trots en fier lopend naast hun mannen. De schippersvrouwen en de vrouwen van de stuurliu! Ze pronkten met hun fraaie kappen en gouden bellen, ja ze droegen ze met trots!

Je had gelukkige schippers die goed voeren en veel verdienden. Ze werden met namen genoemd en met ontzag aange-

*Was dit het
gezin van een
"gelukkige"
schipper ?
De granaten
ketting van
het meisje en
de fraaie
kleding van
de vrouw
duiden wel op
een zekere
welstand van
dit verder
onbekende
gezin, dat
mogelijk werd
gefotografeerd
t.g.v.de doop
van het
jongste kind.*

keken. Er hing een aureool om hen, mensen die altijd geluk hadden en veel kantjes haring vingen, alles meehadden. Dat was iets wat niemand verklaren kon, maar hen wel benijd werd. De matrozen voeren graag bij die schippers.

Want "als het regent op de groten, druppelt het op de kleinen", wist men.

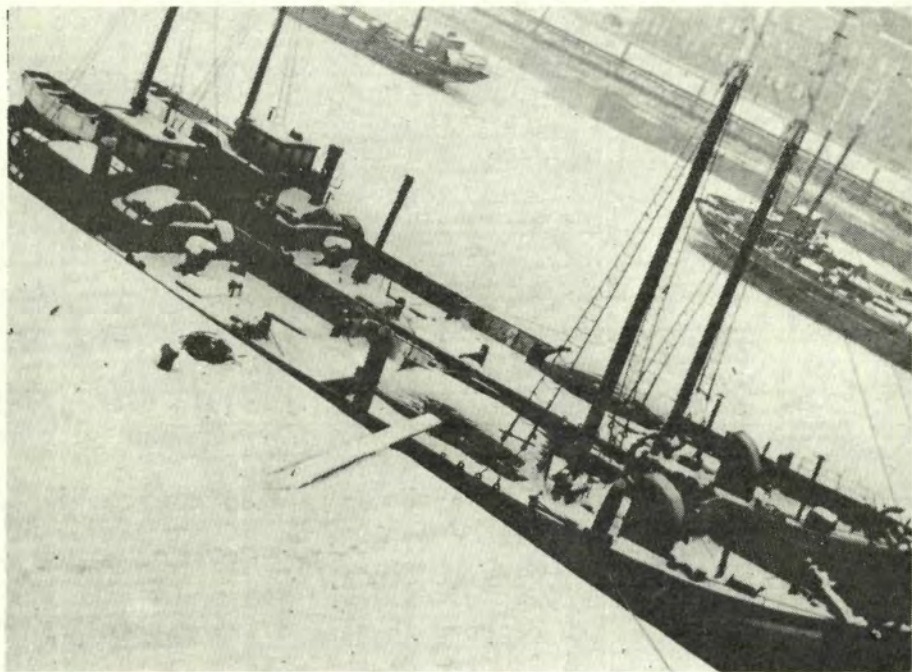
In het voorjaar was er de bidstond voor landbouw en visserij, vóór de vloot uitvoer. Ook dan was de kerk stampvol en uit volle borst zong men de toepasselijke psalm:

"Zij die de zee bevaren
met schepen rijk bevrucht
zien op de grote baren
Gods almacht, wijsheid, kracht..."

Ieder schipper was aan boord ook een soort priester. Hij las uit de Bijbel op zondag en had dikwijls daarop een toepasselijk woord. Hij was een soort vaderfiguur voor de bemanning.

In het najaar werd het seizoen afgesloten met een dankstond voor landbouw en visserij. Ook de boeren uit de omgeving waren daarbij altijd aanwezig. Ik heb deze diensten meegemaakt als kind, want ook wij moesten trouw elke zondag naar de kerk. Al begreep ik niet alles wat gesproken werd, toch kreeg je iets mee. Mijn vader was geen zeeman, hij had een afkeer van de zee, maar in mijn familie waren heel wat mensen bij de visserij betrokken. Drie van hen kwamen op zee om en één oom kwam ziek van zee, waar hij te lang gebleven was en stierf in het ziekenhuis aan geelzucht.

De winter was de stille tijd. Dan was er vaak armoede in vele gezinnen. Het eten wat aan boord was, werd verdeeld onder de bemanningen. Het waren wat erwten, bonen en kaak, dat werd "afsnijdje" genoemd en veel was dat vaak niet. Sommige zeelui werkten op de schuren aan de netten, maar de echte zeerotten snakten naar het voorjaar als ze opnieuw konden uitvaren. Enkele weken bij moeder de vrouw

*"De winter was de stille tijd".
De VL 78 en VL 79 in de met ijs bedekte K.W.Haven.*

was mooi, maar het moest niet te lang duren. De havens en het Hoofd trokken altijd. Er was trouwens weinig variatie. 's Zondags wandelde men van "'t oft naar 't oofd". (Ook zoiets grappigs: de H werd door veel Vlaardingers ingeslikt). Nu ja, de Parallelweg rond behoorde ook tot de geijkte wandelingen, want wandelen deden de mensen vroeger 's zondags erg veel. Fietsen op die dag mocht

niet en spelen op straat ook niet. Je leerde je bezig houden met andere dingen, lezen, of een spelletje doen met elkaar.

Wat een veranderingen zijn er gekomen de laatste vijftig jaar. Van de petroleumlamp naar het electrisch licht, van de klomp naar de meest gevarieerde slipper of schoen. Van de eenvoud, soms bijna armoede, naar de weelde. Is alles een kringloop en moeten we nu terug ? Och kom, in verhouding is het zo weinig!

Noten.

1. Waarschijnlijk Anna Duijk, geboren op 12 april 1864 te Zwartewaal, dochter van de zeeman Izaäk Duijk. Het gezin kwam in december 1871 in Vlaardingen wonen.
2. Alida van Os, geboren op 17 sept.1864, dochter van de schippersknecht Pieter van Os en van Alida van der Linden.
3. Dit is mogelijk Ary Eliza van Piershil, geboren op 4 april 1850. Hij was afkomstig van Zwartewaal en gehuwd met Margaretha van Straaten.
4. Johan Frederik Leendert Ball, geboren te (Ter)Neuzen in Zeeuws Vlaanderen op 29 januari 1868. Hij was een zoon van de hulponderwijzer Jacobus Ball, die zijn vak kennelijk in verschillende steden uitoefende. De familie woonde van 1874 tot 1877 in Vlaardingen en vertrok toen naar elders. Op 9 aug.1889 kwam Johan vanuit Den Haag voorgoed naar Vlaardingen. Hij was getrouwd met Agatha den Draak.

NOGMAALS DE BROEKPOLDER.

Door Frans Assenberg.

Tijd-Schrift nummer 31 was bijna geheel gewijd aan de Broekpolder. Gelukkig zijn er diverse reacties opgekomen die het noodzakelijk maakten om in het kort nog een keer op dit onderwerp terug te komen.

De Broekpolder is natuurlijk een eigenaardig stuk grond geweest. Het lag laag ten opzichte van de omgeving en het is als laatste ontgonnen schijnt het. Toch wordt het als deel van een bezit al heel vroeg genoemd. Op 22 februari 1356 namelijk erkent Jan van Woudrichem, proost van het klooster Coninxvelt bij Delft, dat hij van een zekere Ermengaerde Roelof Bettensz., dochter van Dordrecht, 37 pond heeft ontvangen uit haar nalatenschap. Hij schenkt dit geld aan het klooster in ruil waarvoor hij onder meer een halve morgen land in "Vlaardinger Broec" krijgt. (Een morgen land is zoveel land als op één morgen geploegd kon worden). Of er al landbouw of veeteelt op dat stuk grond werd gepleegd, weten we helaas niet. Anderhalf jaar later is er weer sprake van "de Broec" in Vlaardingen. Op 1 september 1357, exact 621 jaar voordat mijn zoon werd geboren, veroorlooft bovengenoemde Jan van Woudrichem dat zuster Margriet van Dordrecht, Ghise Dickinsdr., haar leven lang de rente zal mogen gebruiken uit 5 morgen land in "Den Cleynen Broec te Vlaardingen" die zij heeft gekocht. De rente zal na haar dood aan het Delftse Statenklooster komen, dat daarvoor enige kerkplechtigheden voor haar en haar ouders zal doen verrichten. Voor wat hoort wat!

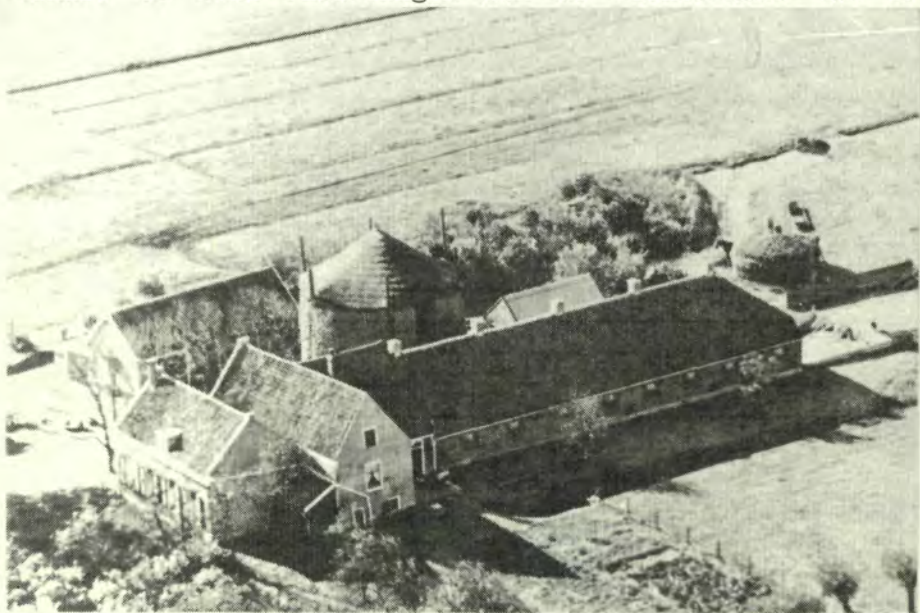
Ook in de 16e eeuw blijkt het klooster nog in de Broekpolder belangen te hebben.

Als we nu even met een reuzensprong ónze eeuw binnenvallen, dan blijkt dat de zoon van de molenaar van de Vlietmolen, P.Sonneveld, zéér nauwgezet Tijd-Schrift 31 over de Broekpolder heeft gelezen. Hij wist namelijk te vertellen dat niet Maarten Hoogendam de kooiboer, maar Piet Hoogendam aan de padvinders een stuk grond afstond, later zelfs de hele boerderij zoals u wellicht weet.

Aan de boerderijen zoals die vermeld staan, valt trouwens ook het één en ander nog toe te voegen of te verbeteren volgens niet alleen Piet Sonneveld, maar ook volgens Klaas Vellekoop, de zoon van Piet Vellekoop die in de Broekpolder een boerderij had.

Om bij het begin te beginnen van de aan te brengen correcties: de boerderij De Meewoning (blz.57) lag, komend vanuit de stad Vlaardingen aan de réchterkant van de

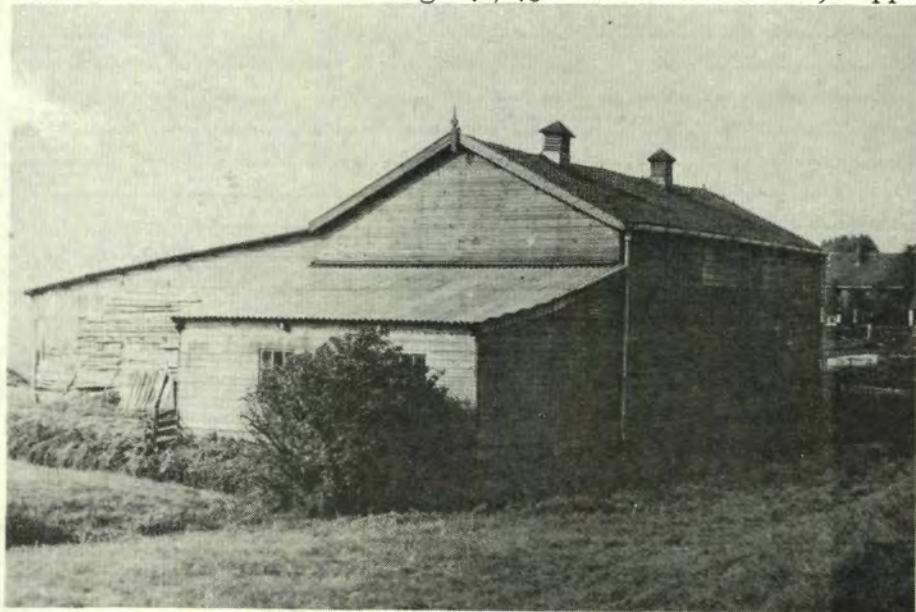

Broekweg en niet aan de linkerkant. De boerderij die we halverwege de Broekpolder over het hoofd zagen, was de boerderij van de eerdergenoemde Piet Vellekoop, na de boerderij van Jakob de Jong. Zoals bijgaande foto van de boerderij van Vellekoop laat zien, was het een mooie grote hoeve, met eigenlijk twee tegen elkaar aan gebouwde woningen aan de voorzijde.

Natuurlijk is de boerderij van Arie Bos (blz.68) niet de zogenaamde "Tempel", daarvan is helaas geen prent aanwezig.

Naar aanleiding van de molen "Nooitgedacht" (blz.85) aan de Boonervliet, werd door Piet Sonneveld opgemerkt dat de naam "Nooitgedacht" destijds is ontstaan door een onderduiker in de oorlog 40/45. De onderduiker, Eppo

Jager uit Delft, "logeerde" enige tijd bij de familie Sonneveld. Toen de oorlog voorbij was schilderde hij in een opwelling de naam op de molen. Zo van: "Nooitgedacht dat we nog eens bevrijd zouden worden".

Rest ons nog op te merken dat de foto van de taanderij in de sneeuw (blz.70) niet de taanderij aan de Broekkade was, maar die in de Vettenoordse Polder. Deze taanderij stond ongeveer daar waar nu de Willem Pijperstraat is en waar nu "De Pijpelaar" staat. Bijgaand staat de taanderij van J.Kool aan de Broekkade afgedrukt, zonder romantische sneeuw, echter wél in de Broekpolder!

Zo is het dat alles op zijn plaats valt en het overzicht compleet wordt gemaakt.

NIEUWE BOEKEN.

Het gat in de markt.

Ontwerpen voor een binnenstad. Onder redactie van Harm Tilman. Een uitgave van de Delftse Universitaire Pers. Prijs: f 24,95.

Wat een "Vlaardingen" verzamelaar beslist ook moet hebben is: "Het gat in de markt". Het boekje verscheen tijdens de gelijknamige manifestatie in oktober 1984, die was georganiseerd door de bewonersgroep Centrum Vlaardingen, de Vlaardingse Kunststichting en de Historische Vereniging Vlaardingen. Het is een aantrekkelijk boek geworden. Artikelen over de architectuur en de geschiedenis van de Vlaardingse binnenstad. Plannen om het "gat" op de Markt op te vullen, maquettes, tekeningen en schitterende foto's o.a. van Piet Rook.

Vlaardingse visserij in oude ansichten, deel 2. Door J.Sluimer en M.P.Zuydgeest. Uitgave van de Europese Bibliotheek. Prijs: f 34,90.

Het tweede deel van De Vlaardingse Visserij in oude ansichten is verschenen. De heren Sluimer en Zuydgeest kozen uit hun verzamelingen weer schitterende foto's. Een voordeel is dat bij dit tweede deel een register op schepen werd opgenomen en een verklarende woordenlijst. De onderschriften zijn uitgebreider en geven veel informatie over de schepen, de reders en de bemanningen. Het is jammer dat de uitgever niet aan een naamregister heeft gedacht.

Schriftspiegel. Nederlandse paleographische teksten van de 13e tot de 18e eeuw. Door R.J.Horsman, Th.J.Foelstra en J.P.Sigmond. Een uitgave van Terra. Prijs: f 79,-.

Een boek wat iedere archiefbezoeker in zijn bezit zou moeten hebben. Het is een kijk en leerboek geworden. Allerlei archieven stuurden stukken op, die afgebeeld en op de naastliggende pagina getranscribeerd worden weergegeven. Er is een uitgebreide woordenlijst van notarieële begrippen, een inleiding over het oude schrift, cijfers en letters. Kortom een schitterend boek.

Het zomernummer van het **Regionaal-historisch tijdschrift "Holland"**, 16e jrg, nr 3-4, juli-augustus 1984 is geheel gewijd aan "Holland en de Visserij". In 7 artikelen wordt de Noordzee en de Zuiderzeevervisserij, de visserij van de zijde en de riviervisserij belicht, terwijl een artikel is gewijd aan de Hollandse Visserijcolleges. Losse nummers van deze uitgave zijn verkrijgbaar door storting van f 20,- (f 5,- porto inbegrepen) op postgironummer 3593767 ten name van de penningmeester van de Historische Vereniging Holland, afd.verkoop publikaties te 's-Gravenhage.

Onder de titel **"Ja Natuurlijk! De Vlaardingse Vaart"**, deed een schoolklas van de Scholengemeenschap "Spieringshoek" een leuk boekje open over die Vlaardingse Vaart. Naast wetenswaardigheden over de geschiedenis en over de natuur, bevat het boekje een aantal interviews met omwonenden van de Vaart.

Voor f 5,- verkrijgbaar bij de school: SG "Spieringshoek", v.d.Brugghenlaan 2, Schiedam, telefoon 70 64 22.

Spaans benauwd. Strijdende Geuzen en Spanjaarden in het Maasmondgebied 1568-1575. Door Albert Brouwer en Ingena Vellekoop. Uitgeverij Brouvelle Vlaardingen.
Prijs: f 23,90.

Een grondig bronnenonderzoek bracht veel feiten aan het licht over de Tachtigjarige Oorlog zoals die in onze contreien werd uitgevochten. De zo bekende brand van Vlaardingen in 1574 wordt in dit boek in de juiste samenhang met de feiten geplaatst, waardoor een eind wordt gemaakt aan de eeuwenlange verdachtmaking in dit opzicht van onze buurstad Schiedam! Het boek is voorzien van een uitgebreid notenapparaat en het werd door de schrijvers uitgebracht als eersteling van hun eigen uitgeverij!

In de macht van Wrede Simon. Door Teun Rolfes. Uitgave van Boekhandel/Uitgeverij De Roos Vlaardingen.
Prijs: f 14,90.

Oud bestuurslid Teun Rolfes schreef een aardig jeugdboek rond een authentiek gegeven dat in de Vlaardingse archieven is terug te vinden. De vertelling gaat over de belevenissen van een Vlaardingse scheepsjongen, wiens schip in 1641 door Duinkerkers werd gekaapt.

Hoewel later verschenen dan "Spaans benauwd", geeft de schrijver er blijk van dat boek (nog) niet te hebben gelezen, want ook hij geeft het verhaal van de brand in 1574 in de vorm van het bekende volksverhaal. Hopelijk is hij de laatste die dat doet! Verder een leesbaar boek dat zeker bij de Christelijke gezindte een goed onthaal zal vinden.

Indien niet anders vermeld zijn alle boeken in de boekhandel verkrijgbaar.

EEN FELICITATIE VOOR DE KONING, MAAR ...

Aan Z.M.den Koning der Nederlanden.

Sire!

Met een gevoel van diepen eerbied geven de ondergeteekenden Reyer van Berkel oud 76 en zijn gade Ermpje Noorthoek oud 78 jaren, wonende te Vlaardingen, onderdanig te kennen:

Dat zij op het heugelijk feest van uwer Majesteits vijf en twintig jarige echtvereeniging met onze zoo geliefde Koningin U.M.met mond en hart juichend en dankbaar geluk wenschen en niet kunnen nalaten U.M.mede te deelen dat het heden, op dezen voor Vorst en volk zoo blijden dag, reeds drie jaar en drie maanden verleden is, dat Adressanten het voorrecht hadden hunnen Gouden Bruiloft te gedenken bij kinderen die den 14den dezer den Zilveren vierden.

Mogt deze bijzondere omstandigheid der oude lieden, die sedert zes jaren geheel zonder arbeid en verdiensten waren U.M.weldadigheid eenigermate kunnen opwekken om hen door een kleine bijdrage in staat te stellen aan den avond van hun ten einde spoedend leven nog even te verblijden.

Adressanten niet kunnende schrijven teekenen zich met XX.

Vlaardingen
18 juni 1864.

Kommentaar op een bijliggend couvert:

Mij dunkt dat het best is hier den toestand te vermelden zoo als die is, zonder aan- of afraden. Ik meen dat het

goede menschen zijn. De eenige verdiensten zijn van waakloon, naar ik hoor; doch zij genieten nog al ondersteuning van hun aanbehuwden zoon, Willem Kal, die kapitein ter koopvaardij is. Zouden er niet tal van dergelijke behoeftigen in Vlaardingen zijn ?. (volgt onbekende paraaf)

[Bron: Correspondentie Gemeentebestuur van Vlaardingen 1864]

VROEGER IN VLAARDINGEN.

Ik liep in de dertiger jaren door Vlaardingen heen.
En ging via de Hoogstraat de Afrol naar beneen.
Achter die Afrol lag de "Blauwe Poort".
Daar woonde "dove Mag" en Brammetje van Seel.
Welke Vlaardinger heeft daar nooit van gehoord.
Op het hoekje kwam je de waterstokerij van Heindijk tegen.
Schuin daartegenover was het "Armenhuis" gelegen.
Als je dan rechtsaf doorliep kwam je vanzelf bij "Zalige Pauw" beland.
Betje de Baard woonde daar aan de achterkant.
Maar ging je linksom dan kwam je over de Biersloot heen.
Daar woonde Roelofs, de groenteboer, die had een straatwijk alleen.
Daarnaast zag men een rijtje gelijke huisjes staan.
Daar trof je o.a. tante Teun Koppenol of Niek Harms aan.
Tegenover hen had je Nardus de straatveger wonen.
Dat was zo'n pittig mannetje met snor en altijd rooie konen.
Weer wat verder rechts heeft de brood en banketwinkel van Dessens gestaan.
In gedachten zie ik die man nog met z'n dribbelpasjes door Vlaardingen gaan.
Dan kwam je bij de negen Bierslootstegen.
Allen aan de linkerkant gelegen.
In het midden van die straat woonde Lensvelt, de groenteman,
Daar kon je van alles kopen: aardappels, gedroogde pruimen,
gekookte krotten en de hele "ratteplan".
Wat verderop trof men Mooy de melkboer aan.
Die daar zijn zuivelzaak had staan.
En wie al eens over de Biersloot kwam.

Kende niet vrouw du Mortier en haar zoon Bram ?
Dan was er de Liesveldselaan met haar zijstegen.
Ook al begrensd aan de Biersloot gelegen.
Vanuit de achtste Bierslootsteeg kwam altijd het meeste gerucht.
Daar woonden de "typen" als "hondjespies" - Jan Simons en Jan Kouwelucht.
Wat verderop lag de Rehobothstraat in pais en vree.
Daar had het westen de verbinding met de Hoogstraat mee.
Vermaas en Wemmerus waren met hun zaken aan de rechterkant.
En het winkeltje van de klompenvrouw had je aan je linkerhand.
Dan kwam je op het Veerplein, waar bij Noordegraaf de bakker de heerlijkste gebakjes en koekjes in de etalage lagen.
En daar weer tegenover het "Van Leydenshofje", gebouwd in 1757 voor behoeftige ouden van dagen.
Het Veerplein was een mooi rustig plein.
Daar had Gillis de Willigen met zijn waterstokerij zijn domein.
Ook waren daar de Willemstraat, Fransenstraat en Stille Steeg.
Voor de sloop stonden daar veel huizen leeg.
Daarachter in de Kuiperstraat was de stalhouderij van Van Selm gevestigd, vele jaren.
Daarnaast Gebroeders Niemantsverdriet, fabriek van brood en allerhande banketbakkerswaren.
Wanneer je de Kuiperstraat doorliep kwam je in de Paterstraat of Koeiensteeg aan.
Waar je vroeger in de winter een lange file mensen voor soep en brood in de rij zag staan.
Op het hoekje was toen een slagerij.
En verderop Willem van Dijk zijn "slijterij".

Dan kwam je vanzelf in het Westnieuwland.
Daar was Van Tienen beroemd om zijn speculaas, tompoezen
en koekjes allerhand.
Ook Freek de Wit had er zijn bakkerij.
En die verkocht ook menig lekkernij.
Als je een eindje doorliep zag je op het hoekje het zaak-
je van Enzel staan.
Dat waren joden en deze mensen zijn in de oorlog ten on-
der gegaan.
Wie kan het zich niet herinneren dat vrouwtje Enzel op de
carrier door Vlaardingen reed.
Dagelijks hoorde men dan haar "lorre en biene" kreet.
Ook heeft daar de beschuifabriek van Ten Cate gestaan.
Die is later in vlammen opgegaan.
Ging men verder het Westnieuwland door.
Vele mensen gingen ons reeds voor.
Kwam men in de Ridderstraat terecht.
Daar woonden veel bekende mensen, ja 't is echt!
Wie weet nog de namen: bakker Molendijk en slager Vrij-
enhoek.
De Vette, schoenmaker Bakker en Jansie Duik van de snoep.
En niet te vergeten Jan van Oosten.
Verkocht ook aardappels, groenten en gekookte krotten.
Zelfs verhuurde ze handwagens in mijn jongensjaren.
Zodoende kon ze daarmee wat geld vergaren.
Scharenslijper de Vries en Lijtje van de brokken.
Nee, ik ben heus niet aan het jokken.
Ik ben in die straat geboren en getogen daar.
Ja, geloof me, het is allemaal waar.
Dat waren zo enkele punten die niet meer bestaan.
Waar we echter niet om treuren gaan.
Het was allemaal oud, bouwvallig en uit de tijd.
Al was er vroeger ook hier voor ons gemoedelijke gezell-
igheid.

Er staat nu een Liesveld en een Korte Hoogstraat en wat
er allemaal bij is gekomen.

Grote stad allures.

Waar we vroeger niet van durfden dromen!

L.S.

RESTEREND WINTERPROGRAMMA.

Dinsdag 26 februari 1985.

Algemene ledenvergadering.
Aanvang 19.30 uur.

"Heraldiek of Wapenkunde".

Na de ledenvergadering lezing met dia's door M.A.Struijs over heraldiek in het algemeen en Vlaardingse (familie) wapens in het bijzonder.

Zaal Maassluissedijk 7. Toegang voor belangstellenden na 20.15 uur.

Maandag 25 maart 1985.

"Het roemruchte geslacht Evertsen en de Vlaardingse galeien".

Lezing met dia's door de Vlaardingse auteur P.van der Leeden.

Visserijmuseum, Westhavenkade 53-54. Aanvang 20.00 uur.

Dinsdag 23 april 1985.

"Oud Vlaardingen".

De heer L.A.Kalden vertoont een collectie dia's van de heer L.de Blois, die door de heer Kalden van een toelichting zullen worden voorzien.

Dienstencentrum "Drieënhuijsen", Wm.de Zwijgerlaan 470.
Aanvang 20.00 uur.

Zaterdag 18 mei 1985.

Voorjaarsexcursie naar "Clingendael" te Den Haag.

Zie de mededeling hierover elders in dit nummer.

Zaterdag 24 augustus 1985.

Najaarsexcursie naar de Broekpolder.

Zie de mededeling hierover elders in dit nummer.

Zie voor nadere toelichting t.z.t.de plaatselijke bladen.

Foto verantwoording.

- pag.52 : A.J.van Druten, Den Haag.
pag.56 en 58 : Streekmuseum Jan Anderson, Vlaardingen.
pag.68 : Familie Bergwerff, Vlaardingen.
pag.88 : Familie Vellekoop, Vlaardingen.
overigen : Stadsarchief Vlaardingen.

Sekretariaat:

Lepelaarsingel 374
3136 PK VLAARDINGEN

Telefoon: 010 - 74 80 25

Postgiro:

750978 ten name van de penningmeester

Redactieadres Tijd- Schrift,
verkoop verenigingsuitgaven
en ledenadministratie:

Markt 7
3131 CR VLAARDINGEN
Telefoon: 010 - 34 33 46
